

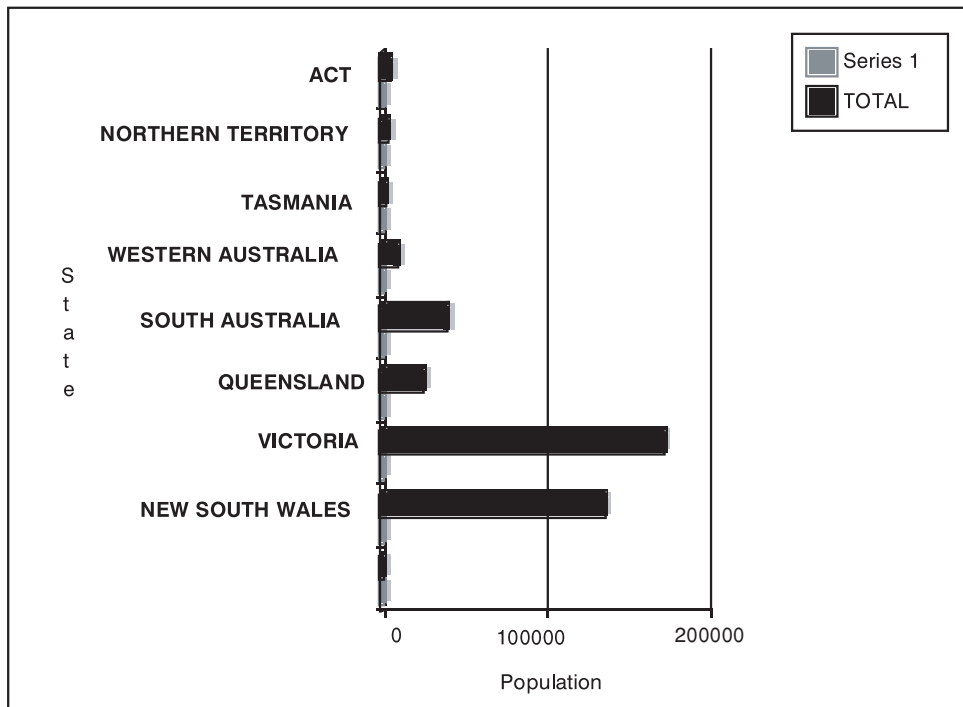
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ (ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΕΣ) ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Όπως ήδη αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, σύμφωνα με την απογραφή του 1996 της Στατιστικής Υπηρεσίας της Αυστραλίας και τις σχετικές διασταυρώσεις που επιχειρήθηκαν, ο αριθμός των ελληνόφωνων της Αυστραλίας ανερχόταν περίπου σε 300.000. Ιδιαίτερα σημαντική, από κοινωνιογλωσσικής και δημογραφικής άποψης, παρουσιάζεται η ομάδα ηλικίας των εποίκων από 20-29 ετών, η οποία συγκριτικά παρουσιάζεται ότι διαθέτει τους πολυαριθμότερους Ελληνο-αυστραλούς και ελληνόφωνους. Είναι δημογραφικά σημαντική, διότι δίνει στον Ελληνισμό της Αυστραλίας διάρκεια, αλλά και κοινωνιογλωσσικά, διότι η Ελληνική θα παραμείνει ισχυρή τουλάχιστον μέχρι και τα μέσα του επόμενου αιώνα. Η ομάδα αυτή παρουσιάζεται εθνογλωσσικά ιδιαίτερα ισχυρή, ενδεχομένως εξαιτίας των σχέσεων που διατηρεί με την Ελλάδα και τους Έλληνες (συχνότητα επίσκεψης και διάρκεια παραμονής στην Ελλάδα). Σημαντικό είναι το ποσοστό της γλωσσικής απόκλισης μόνο στα άτομα της πρώτης ομάδας ηλικίας, (0-9 ετών). Η απόκλιση βελτιώνεται σημαντικά στις άλλες ομάδες ηλικίας, με θετικότερες αυτές της 20-29 και πάνω από 60 ετών (βλέπε Διάγραμμα 1 και Διάγραμμα 2).

Η έξαρση της ελληνομάθειας, σύμφωνα με τα στοιχεία που μαρτυρούν οι παραπάνω πίνακες, που σημειώθηκε στη δεκαετία του 1980, ήταν στο μεγαλύτερο μέρος της αποτέλεσμα των δημογραφικών δεδομένων, αν λάβουμε υπόψη την πληθυσμιακή ακμή της ομάδας των εποίκων ηλικίας 20-29. Οι πίνακες μαρτυρούν επίσης ότι η αριθμητική συρρίκνωση του ευρύτερου μαθητικού δυναμικού που σημειώνεται στις μέρες μας είναι επίσης δημογραφικό φαινόμενο που σχετίζεται με τη μείωση του αριθμού των εποίκων κατά 39% στις ομάδες ηλικίας από 0-19 ετών.

Για να κατανοηθούν εναργέστερα τα στατιστικά δεδομένα, αλλά και προκειμένου να απεικονισθούν περισσότερο πειστικά οι ποιοτικές προεκτάσεις της διγλωσσίας, πρέπει να αναλυθούν και να ερμηνευθούν μέσα στους χώρους της γλωσσικής συμπεριφοράς. Τούτο διότι ορισμένες γλωσσικές επικράτειες ή κοινωνικοί χώροι γλωσσικής συμπεριφοράς τεί-

νουν να εξασκούν κοινωνικές πιέσεις οι οποίες ενθαρρύνουν ευνοϊκά τη διατήρηση της Ελληνικής, ενώ άλλες ευνοούν την κυρίαρχη γλώσσα.

Διάγραμμα 1ο

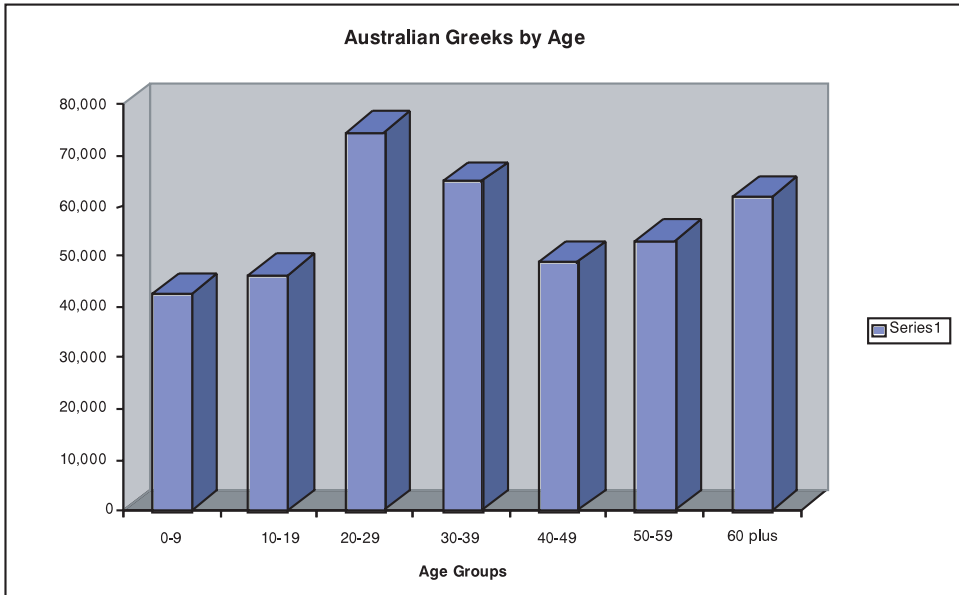
Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελλήνων της Αυστραλίας κατά Πολιτεία, πλην των Κυπρίων

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

2.1 Ο κοινωνικός χώρος της παροιχίας

Ο Ελληνισμός της Αυστραλίας έχει ιδρύσει και λειτουργούν στην Αυστραλία με την ανατολή του 21ου αιώνα, πάνω από 240 κοινοτικοί και ενοριακοί φορείς, 140 ναοί, πάνω από 1005 οργανώσεις (ομοσπονδίες, αδελφότητες και σωματεία), δεκάδες αθλητικά σωματεία, γηροκομεία και γηριατρεία και Ημερήσια Κολέγια. Δηλωτική της επικρατούσας κατάστασης είναι η Καμπέρα, όπου οι 4.500 Έλληνες έποικοι διατηρούσαν το 2001 34 οργανώσεις. Ο πλουραλισμός αυτός δεν είναι απλά προϊόν ενός άγονου αυτοσχδιασμού, που ενδεχομένως στηρίζεται στον ναρκισσισμό του Έλληνα, αλλά είναι αποτέλεσμα της μαζικότητας της μεταπολεμικής μετανάστευσης, των κοινωνικο-οικονομικών, πολιτικών και εκκλησιαστικών ερίδων και της έλλειψης προγραμματισμού από πλευράς των προπολεμικών κοινοτήτων και της Εκκλησίας, που δεν προέβλεψαν και δε μερίμνησαν να δημιουργήσουν επαρκή υποδομή για να αντιμετωπίσουν τον τεράστιο όγκο των εποίκων της μεταπολεμικής περιόδου. Μεγάλο ρόλο διαδραμάτισε

επίσης και το γεγονός ότι στην πλειοψηφία τους (76%), οι μεταπολεμικοί έποικοι προ-έρχονταν από την αγροτική Ελλάδα, και καλούνταν να ενταχθούν σε ένα αυστηρά βιομηχανικό περιβάλλον των μεγαλουπόλεων της Αυστραλίας, για να αναλάβουν τις εργασίες που απέφευγαν οι εντόπιοι.

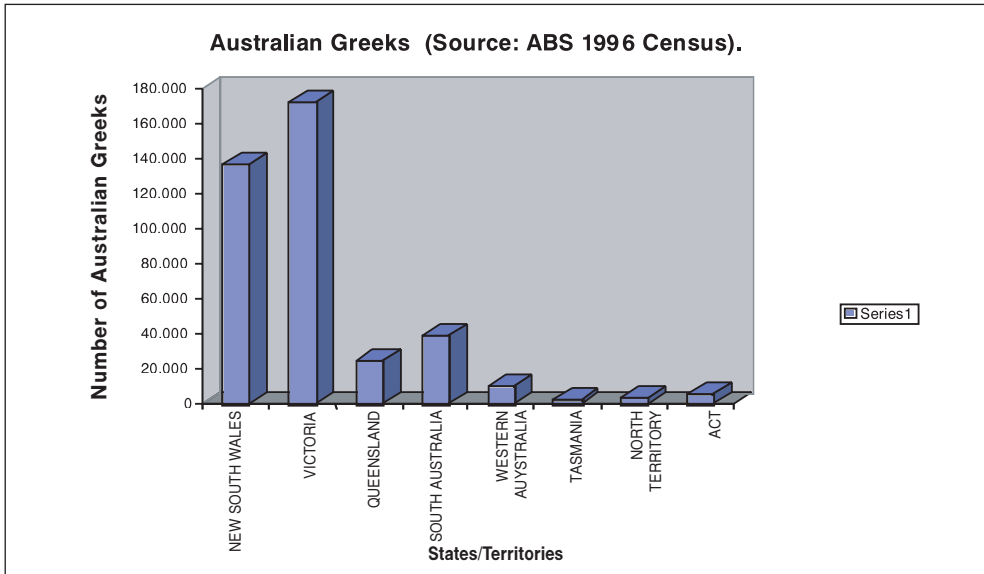
Διάγραμμα 2ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελλήνων κατά ομάδα ηλικίας

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Μέχρι τον τερατισμό της νοτιοευρωπαϊκής μετανάστευσης (1974), λειτουργούσαν στα εσωτερικά προάστια των πρωτευουσών των Πολιτειών οι τεράστιες παρκοιές των Ελλήνων, οι οποίες σχηματίστηκαν κοντά στους χώρους εξεύρεσης εργασίας και με γνώμονα τον εθνοτοπισμό. Οι Λάκωνες και οι Μεσσήνιοι στο Prahran και το Brunswick, οι Πόντιοι στα Footscray και Yarraville, οι Μακεδόνες στο Preston και το Thomastown της Μελβούρνης, οι Κύπριοι στο Newtown και Marrickville του Σύδνεϊ, οι Μακεδόνες στη Dianella της Πέρθης. Στα εσωτερικά αυτά προάστια, από το 1958 άρχισαν να ιδρύουν ανεξάρτητες Κοινότητες και σχολεία, να στήνουν ελληνικές γειτονιές με καταστήματα, αγορές, κινηματοθέατρα, καφενεία και εστιατόρια, για λόγους αυτόρκειας και αυτονομίας.

Έτσι ιδρύθηκαν και λειτούργησαν οι γλωσσικές νησίδες και απομονώθηκαν εθνογλωσσικά οι πρωτοπόροι μεταπολεμικοί έποικοι. Οι μεγάλες πολιτιστικές, γλωσσικές και κοινωνικές διαφορές που συνάντησαν, τους ώθησαν στην εθνογλωσσική ενδοστρέφεια, με αποτέλεσμα να ιδρύσουν δικούς τους μηχανισμούς λειτουργίας.

Διάγραμμα 3ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελλήνων κατά Πολιτεία/Επικράτεια.

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Μετά το 1974, οικονομικά πλέον χειραφετημένοι και κοινωνικά αποδεκτοί ως «νεοαυστραλοί», οι πρωτοπόροι μεταπολεμικοί μετανάστες στράφηκαν προς τα εξωτερικά προάστια, όπου ανοικοδόμησαν τις νέες κατοικίες. Εκεί όρθωσαν και νέους ναούς με σχολεία και λέσχες. Η αρχική διένεξη που ξέσπασε μεταξύ των εποίκων της προπολεμικής περιόδου, στην πλειοψηφία τους, συντηρητικών αρχών με πνεύμα φιλοεκκλησιαστικό, και των νέων μεταναστών, διότι οι τελευταίοι ανέλαβαν την ευθύνη της διακυβέρνησης της παροικίας φέρνοντας μαζί τους προοδευτικές και φιλοκοσμικές ιδέες, υποχώρησε με την προοδευτική συρρίκνωση του αριθμού των πρώτων στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Υποχώρησαν σε σημαντικό βαθμό και οι ιδεολογικές διαφορές που επηρέαζαν και αναχαίτιζαν την παροικιακή δράση στα πρώτα είκοσι χρόνια της μετανάστευσης, μετά το 1974, όταν ο αέρας της μεταπολίτευσης σήμανε και για τον Ελληνισμό της Αυστραλίας το τέλος του Εμφυλίου Πολέμου.

Μετά το 1975, όταν μεγάλωσαν τα παιδιά των μεταναστών και αναζήτησαν την κοινωνικο-οικονομική και επαγγελματική αποκατάστασή τους στη μείζονα κοινωνία, τερματίσθηκε και η περίοδος της εθνογλωσσικής απομόνωσης των μεταναστών της πρώτης γενιάς.

Ωστόσο, πολλοί από τους πρωτοπόρους της μεταπολεμικής περιόδου δε συμβιβάσθηκαν. Διακήρυξαν ότι η συνέχιση της εθνικής και πολιτιστικής τους ταυτότητας δεν ήταν δυνατόν να επιτευχθεί χωρίς τη διατήρηση της μητρικής τους γλώσσας. Πολλοί νέοι που εντάχθηκαν στους παροικιακούς οργανισμούς και επιχειρήσαν να επικοινωνήσουν στην αγγλική γλώσσα, βρέθηκαν αντιμέτωποι, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, με την ασυμβίβαστη γενιά των γονέων τους. Η στάση αυτή μετριάσθηκε στα χρόνια που ακολούθησαν όταν αμφότερες οι γλώσσες έγιναν αποδεκτές ως ισότιμα επίσημες γλώσσες συνεδριάσεων και δια-

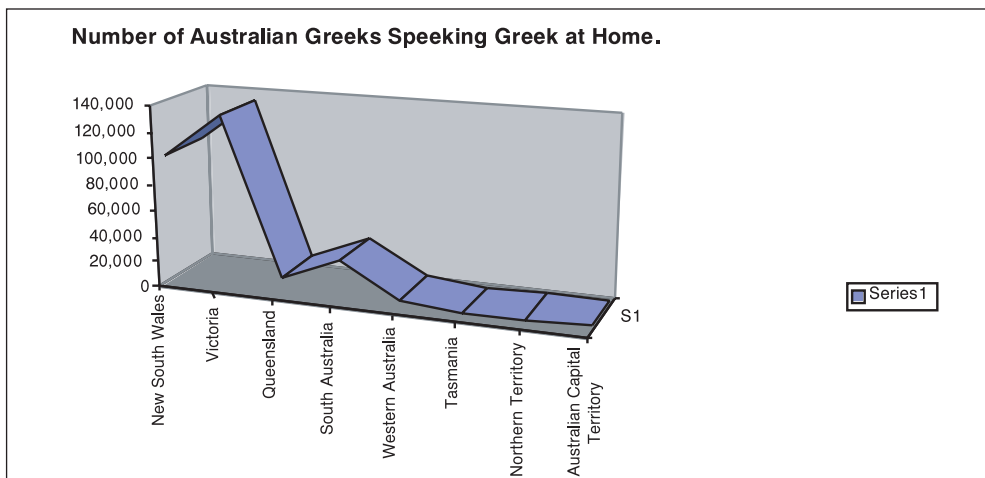
πραγματεύσεων, χωρίς βέβαια να καλυφθεί η απώλεια ενός αρκετά υψηλού βαθμού νέων που αποτραβήχθηκαν από τα κοινά δυσσαρεστημένοι με τη στάση των πρωτοπόρων.

Στα 1997, η Ελληνική παραμένει ακμαία γλώσσα στην ελληνική παροικία, αναγκάζοντας τις κυβερνητικές αρχές και τις υπηρεσίες τους να εξαγγέλλουν τα προγράμματά τους και στην Ελληνική. Οι αυστραλιανές επιχειρήσεις, βιομηχανίες και τράπεζες συνεχίζουν να προβαίνουν σε ελληνόφωνες διαφημίσεις, ενώ ελληνόφωνες διαφημίσεις εμφανίζονται σε τεράστιες αφίσες σε δρόμους και κτήρια προαστίων όπου είναι εγκαταστημένοι σε συμπαγείς αριθμούς, χιλιάδες Έλληνες έποικοι. Λειτουργούν, ουσιώδεις σε εμβέλεια και αριθμό, γλωσσικές νησίδες σε προάστια της Μελβούρνης και του Σύδνεϋ, όπου δημογραφικά το ποσοστό των Ελλήνων ανέρχεται μέχρι και 20% του συνολικού πληθυσμού του προαστίου (Northcote, Oakleigh, Marrickville και Blackstown).

Οι ανωτέρω πίνακες μαρτυρούν ότι η Ελληνική στην Αυστραλία δεν εξελίσσεται εν παρακμή. Η ύπαρξη ρωμαλέου αριθμού χρηστών της σε όλες τις ομάδες ηλικιών και ιδιαίτερα στις μεσαίες, η ανοδική πορεία της πρώτης προς τη δεύτερη ομάδα ηλικίας κατατείνουν στην άποψη ότι η Ελληνική θα έχει μακρά διάρκεια επιβίωσης στους Αντίποδες.

Στα 2001, ακμάζει ακόμη η λογοτεχνική παραγωγή, ποίηση, πεζογραφία, θέατρο, χρονογράφημα όχι μόνον στη συμβατική Ελληνική αλλά και στην Ποντιακή και Κυπριακή διάλεκτο. Ελληνο-αυστραλοί μουσικοσυνθέτες παρουσιάζουν τα έργα τους χρησιμοποιώντας ακόμη ελληνικούς στίχους, εκτελούν έργα τους με Αυστραλιανές συμφωνικές ορχήστρες, ενώ σε μουσικούς αγώνες συμμετέχουν με έργα γραμμένα στην Ελληνική, Έλληνες καλλιτέχνες.

Η ζωτικότητα της Ελληνικής αποδεικνύεται από την υψηλή λειτουργικότητά της και την ευρεία αποδεκτότητά της στην ελληνική παροικία. Το 2001, ένα ποσοστό περίπου 18% των Ελλήνων που γεννήθηκαν στην Ελλάδα, συνέχιζε να ζει κοινωνικά απομονωμένο, χωρίς κοινωνικές ή εργασιακές σχέσεις με τη μείζονα Αγγλοκελτική κοινωνία της χώρας.

Διάγραμμα 4ο

Εμφανίζεται ο αριθμός των χρηστών Ελληνικής στο σπίτι, πλην των Κυπρίων

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Ενώ οι Έλληνες δεν ξεπερνούν δημογραφικά το 2% του συνολικού πληθυσμού της Αυστραλίας, έχουν 23 βουλευτές και υπουργούς (οι Ιταλοί με διπλάσιο πληθυσμό δεν έχουν παρά μόνον τέσσερις βουλευτές) και έναν Κυβερνήτη Πολιτείας. (Ο Ιωάννης Ανοικτομάτης διορίστηκε Κυβερνήτης της Βόρειας Επικράτειας το Σεπτέμβριο του 2000). Η δυναμική αυτή αριθμητική παρουσία Ελλήνων στα φόρα, των αποφάσεων, αποτελεί ισχυρότατο παράγοντα γλωσσικής σύγκλισης, διότι μπορούν να επεμβαίνουν δυναμικά υπέρ των συμφερόντων της οργανωμένης παροικίας που αγωνίζεται για τη διατήρηση της πολιτιστικής της φυσιογνωμίας.

Ο αριθμός των Ελλήνων επιστημόνων σε όλες τις Πρωτεύουσες των Πολιτειών, και ιδιαίτερα στην Πέροθι, στο Σύδνεϋ στη Μελβούρνη και στο Wellington ανέρχεται σε χιλιάδες, καλύπτοντας όλα τα επιστημονικά πεδία. Στα τελευταία δέκα χρόνια (1991-2001), ο Σύμβουλος του Αυστραλού Πρωθυπουργού, του Πρωθυπουργού της Βικτώριας και του Πρωθυπουργού της Βόρειας Επικράτειας ήσαν ελληνικής καταγωγής. Έλληνες διανοούμενοι, τηλεπαρουσιαστές, δικαστικοί, πανεπιστημιακοί, ερευνητές, και διευθυντές πολυεθνικών εταιρειών, για παράδειγμα της Ericsson, της Toyota, οι οποίοι μιλούν την Ελληνική, δημιουργούν υγιή υποδομή και αποτελούν θετικό παράδειγμα προς μίμηση. Οι διευθυντές του Τμήματος της Παθολογίας και του Τμήματος της Ηλεκτρικής Μηχανολογίας του Πανεπιστημίου της Δυτικής Αυστραλίας καλλιεργούν ελληνόφωνη συνείδηση στους φοιτητές τους εκδίδοντας αυτοκόλλητες επιγραφές «Learn Greek to improve your English» και αποτελούν μέλη του Ινστιτούτου Προώθησης της Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού που λειτουργεί στη Δυτική Αυστραλία. Έλληνες επιχειρηματίες και τεχνοκράτες, στην πλειοψηφία τους αυστραλόφωνοι, της τρίτης και τέταρτης γενιάς στην ίδια Πολιτεία ίδρυσαν το 1992, το Ημερήσιο Κολέγιο του Αγίου Ανδρέα, ενώ η βάση των Ελληνόφωνων της Πολιτείας τους ανέρχεται σε 6.211 χρήστες.

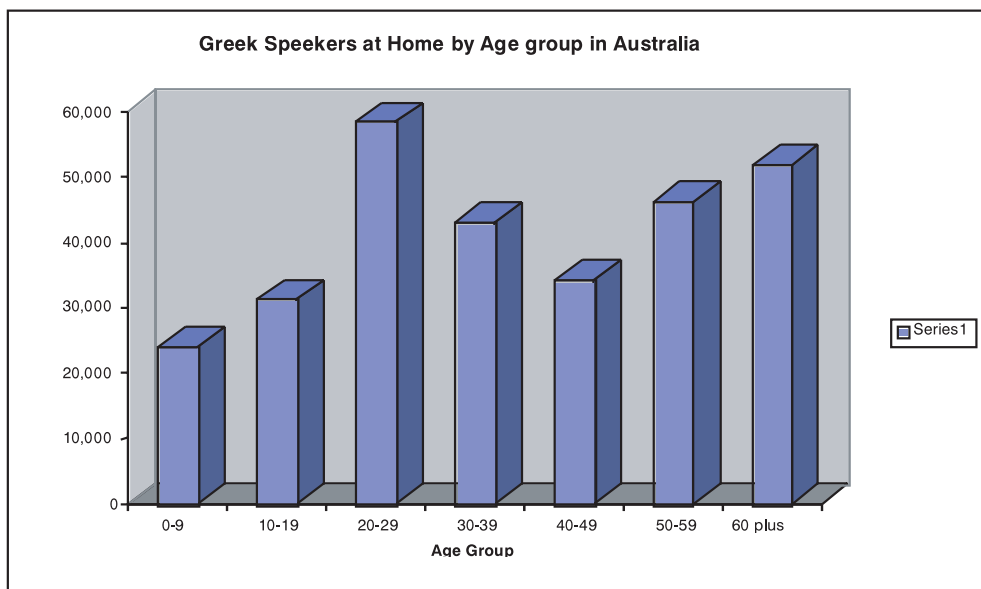
Greek Speaking at Home by AGE by STATE excluding the Cypriots								
	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60 plus	Total
State/Territory								
New South Wales	8,284	11,049	20,074	14,492	11,771	15,842	17,964	99,477
Victoria	10,865	14,313	28,417	19,284	15,504	22,372	22,275	133,030
Queensland	1,072	1,221	2,028	2,098	1,620	1,670	2,740	12,449
South Australia	2,733	2,994	5,316	5,152	3,421	4,253	6,155	30,023
Western Australia	401	630	936	883	880	911	1,571	6,211
Tasmania	112	189	286	234	169	227	205	1,423
Northern Territory	414	500	637	464	392	310	219	2,936
Australian Capital Territory	268	337	654	447	358	525	505	3,094
Australia	24,149	31,233	58,347	43,055	34,115	46,111	51,635	288,644
	8.37%	10.82%	20.21%	14.92%	11.82%	15.97%	17.89%	100 %

Πίνακας 2ος

Εμφαίνεται ο αριθμός των χρηστών της Ελληνικής στην Αυστραλία κατά ηλικία και σύνολο, πλην των Κυπρίων.

Πηγή: Η Αυστραλιανή Στατιστική Υπηρεσία (Απογραφή 1996) και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Οι Έλληνες επιχειρηματίες, έμποροι, βιομήχανοι και επενδυτές κτιριακών μονάδων είναι η αιχμή της ισχύος. Ενώ οι Έλληνες με τις επιχειρήσεις τους ελέγχουν την εμπορική αγορά του Darwin, για την Αυστραλιανή Πρωτεύουσα Καμπέρα οι Αυστραλοί κάτοικοι της υποστηρίζουν με δόση υπερβολής το εξής: «The British found it, the Americans designed it, the Italians built it and the Greeks own it» (Οι Βρετανοί την ανακάλυψαν, οι Αμερικανοί τη σχεδίασαν, οι Ιταλοί την έκτισαν, και οι Έλληνες την κατέχουν).

Διάγραμμα 5ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των χρηστών της Ελληνικής κατά ηλικία.

Πηγή: Η Απογραφή του 1996 της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

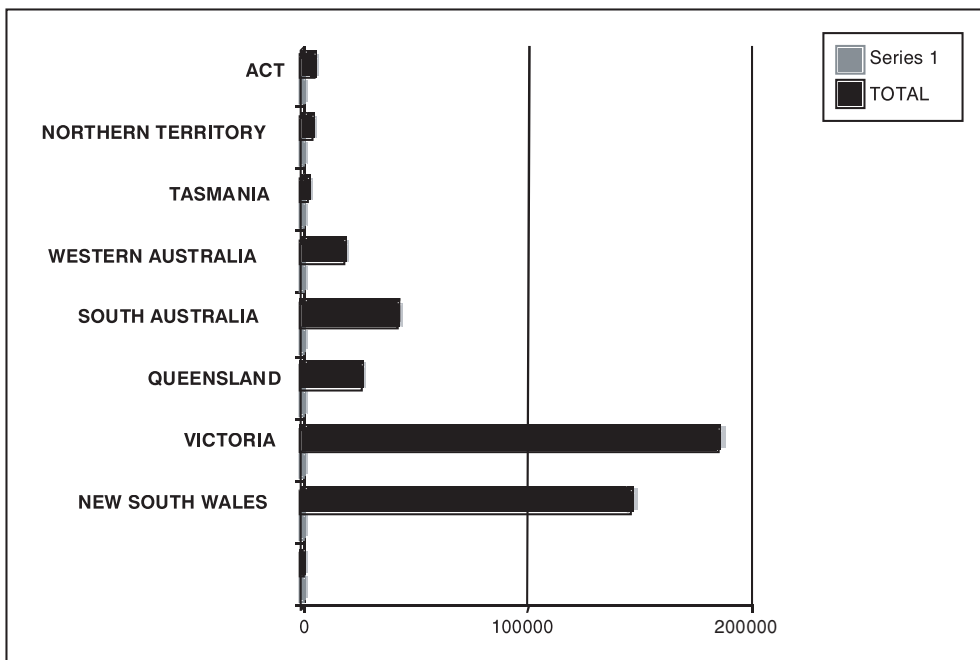
2.2 Ο χώρος της εκκλησίας

Η Ελληνική Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας, και η Ελληνική Ορθόδοξη Μητρόπολη της Νέας Ζηλανδίας, οι οποίες ιδρύθηκαν στους Αντίποδες το 1924 και 1970 αντίστοιχως, διατηρούν 140 περίπου ναούς και εξυπηρετούν πνευματικά πλήρωμα 450.000 Ελλήνων, Κορεατών, Ιαπώνων και Φιλιππινέζων Ορθοδόξων. Παλαιότερα επικρατούσε η άποψη ότι η διατήρηση της Ορθόδοξης πίστης θα αποτελούσε εφαλτήριο για την εκμάθηση και χρήση της Ελληνικής στους Αντίποδες. Σύγχρονες έρευνες έχουν δείξει ότι κίνητρα που σχετίζονται με την Ορθοδοξία και τη διατήρηση της Ελληνικής, είναι από τα τελευταία στη νοοτροπία των Ελλήνων της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Οι τελευταίοι προσδίδουν ιδιαίτερη προτεραιότητα στην εκμάθηση και χρήση της Ελληνικής όσον αφορά στα πολιτιστικά κριτήρια, σχέσεις ενδο-οικογενειακές, δεσμό με την Ελλάδα και τους Έλληνες, και θέτουν το κριτήριο της Ορθοδοξίας τελευταίο.

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, η ηγεσία της Ορθόδοξης Εκκλησίας κατέβαλε ιδιαίτερη προσπάθεια προκειμένου να ευαισθητοποιήσει τους νέους σε θέματα της κοινωνίας και της

Εκκλησίας, διοργανώνοντας συνέδρια και σεμινάρια νεολαίας. Επίσημες γλώσσες υπήρξαν η Αγγλική και η Ελληνική, αν και έμμεσα από τον προκαθήμενο ευνοείται η χρήση της Ελληνικής. Ωστόσο, τα μέλη της παροικίας της δεύτερης και τρίτης γενιάς εκφράζουν σοβαρές αντιρρήσεις για τη χρήση της Ελληνιστικής Κοινής στο τελετουργικό και της Καθαρεύουσας σε πολλές κοινωνικές εκδηλώσεις (η χρήση του μονοτονικού ακόμη δεν υιοθετήθηκε από την επίσημη Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας).

Θετικότετη είναι η προσφορά της Εκκλησίας, στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία, με τη ίδρυση και λειτουργία απογευματινών και ημερησίων σχολείων, παιδικών σταθμών και κέντρων προσχολικής ηλικίας, όπου χρησιμοποιείται η Ελληνική. Το γεγονός ότι για τα επόμενα δεκαπέντε χρόνια, η πλειοψηφία των κληρικών της θα είναι ελληνοκεντρικοί εξασφαλίζει μία περίοδο κατά την οποία θα πρέπει να εξευρεθούν λειτουργικοί μηχανισμοί γλωσσικής διατήρησης της Ελληνικής και του ελληνικού πολιτισμού. Η υιοθέτηση της Ελληνικής στο τελετουργικό, στη διοίκηση και στο κοινωνικό μέρος της Εκκλησίας, στο εξωτερικό, λαμβάνει διαστάσεις εθνικής διακονίας, αντίθετα η χρήση της Αυστραλιανής δεν προσφέρει σε θέματα πίστης και δεν προδιαθέτει γλωσσικά ευμενώς τους αυστραλιώτες Έλληνες δεύτερης και τρίτης γενιάς.

Διάγραμμα 6ο

Εμφαίνεται ο αριθμός των Ελλήνων Ορθοδόξων της Αυστραλίας κατά Πολιτεία (1996)

Πηγή: Η Απογραφή του 1996 της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Από εικοσαετίας, ορισμένοι αυστραλογεννημένοι ιερείς με σπουδές στην Ελλάδα, επέκριναν την Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας ως ελληνοκεντρική και επέμεναν ότι έπρεπε να

καθιερωθεί η χρήση της Αγγλικής στο χώρο της Εκκλησίας, κατά αναλογία προς τα κρατούντα στις άλλες αγγλόφωνες χώρες και ιδιαίτερα στις ΗΠΑ. Παράλληλα, οι ίδιοι κύκλοι προβλήθηκαν ως αναθεωρητές της οικουμενικότητας της Ορθοδοξίας και κήρυσαν ότι η Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας θα πρέπει να καθιερώσει φυγόκεντρη δυναμική στηριζόμενη σε ένα παν-Ορθόδοξο πλήρωμα, προκειμένου να εξασφαλίσει την επερχόμενη τρίτη γενιά, καθώς και όλους όσοι είχαν συνάψει διεθνικούς γάμους. Η ιδέα της Πανορθοδοξίας, είχε χρησιμοποιηθεί με την έλευση του πρώτου Ορθόδοξου Μητροπολίτη Αυστραλίας, Χριστοφόρου Κνήτη, το 1924 μόνον διότι μικρός και ασήμαντος ήταν ο αριθμός των Ορθοδόξων και αδύναμοι οικονομικά οι Έλληνες πρωτοπόροι έποικοι της εποχής για να στηρίξουν τα έξοδα του νέου θεσμικού οργάνου της Εκκλησίας. Η ιδέα της Πανορθοδοξίας στη δεκαετία του 1980, έλαβε τη διάσταση της απεθνικοποίησης της Ορθοδοξίας. Συγκεκριμένα οι θεωρητικοί της ιδέας καλλιεργούν έντονα την ιδέα ενός εκκλησιάσματος χωρίς εθνογλωσσικούς περιορισμούς, χρησιμοποιώντας την Αυστραλιανή, προκειμένου να μην αποκλεισθούν οι Ορθόδοξοι όλων των εθνικοτήτων και να διευκολυνθεί το ιεραποστολικό έργο της Εκκλησίας.

Το παράδοξο της περίπτωσης είναι ότι Πολιτεία και Ορθοδοξία καλλιέργησαν τα τελευταία διακόσια χρόνια, στην επίσημη βιβλιογραφία τους, το άρρηκτο της Ελληνικότητας και της Ορθοδοξίας. Η υιοθέτηση και χρήση της Αυστραλιανής ως επίσημης γλώσσας της Ορθοδοξίας, όπως αυτή τώρα συντελείται σε ορισμένες, με αυξάνοντα ρυθμό, ενορίες, και η απεθνικοποίησή της Ορθοδοξίας, μεταβάλλουν την Εκκλησία από γλωσσική επικράτεια σύγκλισης σε χώρο γλωσσικής απόκλισης. Η χρήση της Αυστραλιανής στους ναούς ενδέχεται να οδηγήσει μοιραία στη γλωσσική αφομοίωση και στην απώλεια του σπουδαιότερου μετά την οικογένεια γλωσσικού χώρου καλλιέργειας της Ελληνικής, στην επόμενη τριακονταετία κατά τα πρότυπα του αμερικανικού Ελληνισμού.

2.3 Ο χώρος της οικογένειας

Στα 1997, η κυριότερη γλωσσική επικράτεια όπου η Ελληνική λειτουργούσε ως οικόλεκτος ήταν το περιβάλλον της οικογένειας. Για τη συντριπτική πλειοψηφία των οικογενειών των εποίκων η διατήρηση της Ελληνικής είναι αναπόσπαστο μέρος του εθνοτισμού τους και άρρηκτα συνδεδεμένη με την ταυτότητα της συγκεκριμένης οικογένειας. Τα 76% των μητέρων ελληνικής καταγωγής που γεννήθηκαν στην Αυστραλία δήλωσαν ότι συνεχίζουν να στέλνουν τα παιδιά τους στο ελληνικό σχολείο, αδιάφορα με την εθνοτική καταβολή του συζύγου τους. Αντίθετα οι έρευνες δείχνουν ότι μόνον το 56% των πατέρων που ερωτήθηκαν δήλωσαν ότι θα επιμείνουν να στείλουν το παιδί τους στο ελληνόγλωσσο πρόγραμμα. Είναι κυρίως οι λιγότερο επαγγελματικά χειραφετημένες μητέρες και όσες απέκτησαν περιορισμένη επίσημη εκπαίδευση (67%), αυτές που πιστεύουν στην ελληνομάθεια των παιδιών τους.

Βασικός συντελεστής της ελληνομάθειας είναι η ύπαρξη στην οικογένεια του μονόγλωσσου παππού και της γιαγιάς. Συνάρτηση αυτού είναι ότι τα πρωτότοκα παιδιά των οικογενειών ομιλούν καλύτερα την Ελληνική (59%) σε σύγκριση με τα υπόλοιπα αδέρφια τους. Ωστόσο, το 42% των ερωτηθέντων γονέων απάντησαν ότι είναι τα νεότερα παιδιά τους αυτά

που ομιλούν καλύτερα την Ελληνική, διότι ενδεχομένως είχαν περισσότερες ευκαιρίες να ταξιδεύσουν για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα στην Ελλάδα. Αν και η αξιολόγηση του επιπέδου κατάρτισης των παιδιών τους από τους γονείς δεν αποτελεί πειστική προσέγγιση, εν πάση περιπτώσει, οι περισσότεροι γονείς αξιολογούν ότι τα νεότερα παιδιά τους έχουν θετική απόδοση τόσο στην κατανόηση όσο και στην ομιλία της Ελληνικής.

Η παρούσα έρευνα έδειξε ότι το 62% των παιδιών χρησιμοποιούν την Ελληνική ως μοναδικό μέσο επικοινωνίας με τους γονείς τους. Ένα διαρκώς αυξανόμενο ποσοστό παιδιών, δεύτερης και τρίτης γενιάς, επί του παρόντος 22%, υποστηρίζει ότι χρησιμοποιεί κανονικά την Αγγλική όταν συνομιλεί με τους γονείς του. Τα παιδιά αυτά είναι μόνο παθητικά δίγλωσσοι, ήτοι κατανοούν απλώς την Ελληνική χωρίς να τη χρησιμοποιούν. Βρέθηκε επίσης ότι όταν τα παιδιά, συνήθως αδέρφια ή συγγενείς της αυτής οικογένειας, όταν συνομιλούν μεταξύ τους σχεδόν πάντα (84%) χρησιμοποιούν την Αγγλική, ενώ όταν ευρίσκονται παρουσία των γονέων τους χρησιμοποιούν την Ελληνική περισσότερο, και ακόμη περισσότερο όταν συνομιλούν παρουσία μεγαλύτερων ακόμη μελών της οικογένειας. Τα 91% των Ελλήνων που ερωτήθηκαν δήλωσαν ότι θεωρούν την Ελληνική ως το κυριότερο γνώρισμα της πολιτισμικής και εθνικής τους ταυτότητας.

Ωστόσο η γλωσσική συμπεριφορά των παιδιών μέσα στην οικογένεια πολλές φορές δεν καθορίζεται και δεν επηρεάζεται από το περιβάλλον της οικογένειας και από την παρουσία άλλων προσώπων. Συνήθως τα παιδιά συνομιλούν μεταξύ τους με συνέπεια στην Αυστραλιανή, αλλάζουν το γλωσσικό κώδικα και συνομιλούν στην Ελληνική με τον παππού τους καθώς και με πρόσωπα που γνωρίζουν ότι είναι μονόγλωσσοι και συνήθως αυθόρμητα χρησιμοποιούν τη γλώσσα που νομίζουν υποσυνειδήτως ότι είναι επαρκέστερος ο συνομιλητής τους. Η παραπάνω ανάλυση ωστόσο, αποδεικνύει ότι ο ρόλος της οικογένειας είναι αποφασιστικής σημασίας για τη διατήρηση της Ελληνικής στους Αντίποδες. Η ηθογραφία της ελληνικής οικογένειας και οι βασικές αξίες της να συζούν κάτω από τη ίδια στέγη τρεις γενιές, και ιδιαίτερα οι ηλικιωμένοι χωρίς αισθητή επάρκεια στην Αυστραλιανή, ενισχύει τη γλωσσική αφοσίωση στην Ελληνική.

Γλώσσα	Όταν είναι μόνοι %	Παρόντων γονέων %	Παρ.ηλικιωμένων %
Ελληνική	6	28	36
Αυστραλιανή	84	34	26
Αμφότερες	10	38	38

Πίνακας 3ος

Γλώσσα επικοινωνίας που χρησιμοποιείται κανονικά από τη δεύτερη γενιά των Αυστραλιανών Ελλήνων συμπεριλαμβανομένων και των Κυριών.

Πηγή: Η Απογραφή του 1996 της Αυστραλιανής Στατιστικής Υπηρεσίας και διασταυρώσεις της Έρευνας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» (2001).

Η έρευνα έδειξε, επίσης, ότι στις περισσότερες περιπτώσεις (67%), οι γονείς είναι ευχαριστημένοι από τη γλωσσική επάρκεια των παιδιών τους. Η θετική αυτή αξιολό-

γηση έχει και δυσάρεστες επιπτώσεις, διότι δεν καταβάλλεται από την οικογένεια ιδιαίτερη προσπάθεια για περαιτέρω γλωσσική ανέλιξη. Η κοινωνική και οικονομική εδραίωση της ελληνικής οικογένειας στους Αντίποδες, η πεποίθηση ότι η παλιννόστηση δεν αποτελεί πλέον ορατό σκοπό και οι προσδοκίες των γονέων για κοινωνική κατάξίωση των παιδιών τους, ωθεί το ένα τρίτο σχεδόν του ελληνισμού της δεύτερης γενιάς να μην στέλνει τα παιδιά του στο ελληνικό σχολείο (28% στην Αυστραλία, και 41% στη Νέα Ζηλανδία).

Από την άλλη, η δίψα της ελληνικής οικογένειας να προωθήσει κοινωνικά και επαγγελματικά τα παιδιά της και να τους προσδώσει ό,τι αυτή στερήθηκε είχε θετικότερα αποτελέσματα. Ο αριθμός των φοιτητών ελληνικής καταγωγής στα πανεπιστήμια της χώρας είναι ο μεγαλύτερος σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη εθνοτική ομάδα. Έτσι οι 400.000 περίπου Έλληνες της Αυστραλίας κατέχουν το 11% των φοιτητικών θέσεων στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας, ήτοι σε αναλογία με τη δημογραφική τους κατάσταση, η επίδοσή τους στα πανεπιστήμια είναι σχεδόν έξι φορές μεγαλύτερη. Αυτό σημαίνει ότι στα προσεχή 20 χρόνια οι Έλληνες τεχνοκράτες και επιστήμονες θα ελέγχουν μεγάλο ποσοστό των θέσεων της χώρας.

Τέλος, αξιωματικά ότι κάποιοι κοινωνιογλωσσολόγοι υποστηρίζουν ότι οι αυστραλογεννημένοι των οποίων οι γονείς μιλούν διαφορετικές γλώσσες, το πιθανότερο είναι να μη μάθουν καμία από αυτές.

2.4 Ο χώρος της εργασίας

Ο εργασιακός χώρος των Ελλήνων εποίκων της Ωκεανίας, αποτελεί μια σπουδαία γλωσσική επικράτεια, η οποία επηρεάζει θετικά ή αρνητικά τη διατήρηση της Ελληνικής. Οι Έλληνες, σύμφωνα με την απογραφή του 1996 διατηρούν κατά 31% δικές τους επιχειρήσεις ή εξασκούν ιδιωτικά επαγγέλματα, το 40% εργοδοτείται σε διάφορες βιομηχανίες, εργοστάσια και καταστήματα και κατά 29% παραμένουν άνεργοι ή με συντάξεις αναπηρίας, ασθένειας και γήρατος. Ο δείκτης της ανεργίας είναι ιδιαίτερα υψηλός για τους ελληνικής καταγωγής νέους (23%). Σύμφωνα με αναλύσεις των στατιστικών δεδομένων βρέθηκε ότι το 60% περίπου των εργαζομένων είναι άνδρες και το 40% γυναίκες.

Το 1997, το 41% των ελληνογεννημένων εποίκων της Αυστραλίας είχε την ευκαιρία να χρησιμοποιεί την Ελληνική στο καθημερινό τους εργασιακό περιβάλλον «συνήθως», και το 26% «σπανίως». Ο υψηλός δείκτης της ανεργίας και η αναγκαστική παρουσία των Ελλήνων πρώτης γενιάς στο σπίτι για λόγους ασθένειας και αναπηρίας, ενισχύει τη γλωσσική διατήρηση, διότι βρίσκονται σε τακτικότερη και συχνότερη επικοινωνία, ως μονόγλωσσοι κυρίως, με τα παιδιά τους και τα εγγόνια τους.

Οι Ελληνίδες, είναι οι περισσότερες εκτεθειμένες στο αυστραλόφωνο περιβάλλον συγκριτικά με όλες τις άλλες γυναίκες των εθνοτικών ομάδων της Αυστραλίας, και τούτο διότι διατηρούν το υψηλότερο ποσοστό εργαζομένων γυναικών της Αυστραλίας (40%), σε σύγκριση με τις γυναίκες από την πρώην Γιουγκοσλαβία (37%), τη Γερμανία (35%), την Πολωνία (33%), την Ιταλία (32%), το Λίβανο (31%), την Ολλανδία (30%) και τη Μάλτα (28%).

Η οικονομική καταξίωση των Ελλήνων στους χώρους της αλιείας και καλλιέργειας οστρακοειδών (οι Έλληνες ελέγχουν στην Αυστραλία το 60% περίπου της αλιείας και καλλιέργειας των οστρακοειδών), μαργαριταριών, εξόρυξης μεταλλευμάτων, της παρασκευής, συσκευασίας και συντήρησης τροφίμων, της οικοδομικής ανάπτυξης, της κτηματικής ιδιοκτησίας (εμπορικά κέντρα, καταστήματα, ουρανοξύστες) και συγκεκριμένων συντεχνιακών επιχειρήσεων (πρατήρια βενζίνης, βιομηχανία των ταξί, διαμετακομιστικό εμπόριο), έχει ως αποτέλεσμα να ενισχύει οικονομικά τις προσπάθειες διατήρησης της γλώσσας, αλλά και ψυχολογικά να προετοιμάζει ευνοϊκά τη γλωσσική προδιάθεση των παιδιών τους.

Η ήδη πληθωρική παρουσία επιστημόνων σε όλους τους επαγγελματικούς χώρους, οδήγησε στην οργάνωση ελληνικών συντεχνιών, για παράδειγμα, Ελληνικών Εμπορικών Επιμελητηρίων, Ελληνικών Εμπορικών Ενώσεων, της Ένωσης Ελλήνων Νομικών, του Ελληνικού Επιχειρηματικού forum, της Ένωσης Ελλήνων Καθηγητών.

2.5 Ο χώρος των ΜΜΕ

Περισσότερες από 260 εφημερίδες και περιοδικά εκδόθηκαν και κυκλοφόρησαν στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία (Τάμης, 2001), από την εποχή που κυκλοφόρησε η πρώτη εφημερίδα της Αυστραλίας στη Μελβούρνη το 1913. Τα περισσότερα έντυπα είχαν εφήμερη κυκλοφορία. Κατά τη μεταπολεμική περίοδο κυκλοφόρησαν στην Αυστραλία 247 εφημερίδες και περιοδικά, από τις οποίες ακόμη οι δέκα συνεχίζουν τη δράση τους με συνολική κυκλοφορία 45.000 φύλλων. Οι εφημερίδες που συνεχίζουν να κυκλοφορούν στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία είναι *Ελληνισμός* (Δ.Α.), *Νέος Κόσμος*, *Νέα Ελλάδα*, *Τα Νέα*, *Αθλητική Ηχώ* (Βικτώρια), *Ελληνικός Κήρυκας*, *Κόσμος*, *Εκκλησιαστικόν Βήμα*, *Αδέσμευτον Βήμα*, *Νέα Πατρίδα* (Ν.Ν.Ο.) και *Κοινοτικά Νέα* (Ν.Ζ.). Στην Αυστραλία κυκλοφόρησε και ένας μεγάλος αριθμός περιοδικών, με πολιτιστικό, κοινωνικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα και ορισμένες ανέγκριτες σατυρικές εφημερίδες χωρίς διάρκεια. Το περιοδικό *Ελληνίς*, το οποίο κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1969, συνεχίζει την κυκλοφορία του με 7.000 αναγνώστες, καθώς και η παλαιότερη αθλητική εφημερίδα του Ελληνισμού, η *Αθλητική Ηχώ*, η οποία εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1960. Με τη δύση του αιώνα, δεν κυκλοφόρησε αυστραλόγλωσσο έντυπο που να απευθύνεται στον Ελληνισμό των Αντιπόδων, με εξαίρεση ίσως το περιοδικό *Monthly Chronicle*, που κυκλοφορεί τα δύο τελευταία χρόνια στο Σίδνεϊ. Ωστόσο σχεδόν όλες οι εφημερίδες παραθέτουν ειδικό αυστραλόγλωσσο ένθετο που απευθύνεται στους αναγνώστες της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Οι εκδότες των αυστραλόγλωσσων ένθετων παραρτημάτων είναι οι ίδιοι τους αυστραλογεννημένοι, νέοι στην ηλικία, με σαφή γνώση του πολιτιστικού και πνευματικού αυστραλιανού χώρου.

Η έρευνα αυτή έδειξε ότι το 41% των Ελλήνων της πρώτης γενιάς συνεχίζει να διαβάζει ελληνόγλωσσες εφημερίδες «τακτικά», «συχνά» (27%), ενώ ένα ποσοστό 34% των εποίκων δεν διαβάζει «σχεδόν ποτέ» ελληνική εφημερίδα. Το 1995, σημειώθηκε έξαρση στον αριθμό των εφημερίδων που κυκλοφόρησαν και του αναγνωστικού κοινού τους, εξαιτίας της εμφάνισης και καθιέρωσης στην ελληνική παροικία των ελληνόφωνων ραδιοφωνικών σταθμών. Η προβολή των εντύπων με τα νέα που παρουσία-

ζαν σε συχνότατα διαφημιστικά κλισέ, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των αναγνωστών. Το 1998, σχεδόν όλες οι ελληνόγλωσσες εφημερίδες, είχαν δημιουργήσει δικούς τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, ή δικά τους ένθετα προγράμματα σε ραδιοφωνικούς σταθμούς, μέσα από τα οποία προέβαλαν τα έντυπά τους.

Μετά το 1995, ο Ελληνισμός της Αυστραλίας είχε την αγαθή τύχη να ιδρύσει σε όλες τις μεγαλουπόλεις της Αυστραλίας δώορα, ημερήσια ελληνόφωνα ραδιοφωνικά προγράμματα δια μέσου του κρατικού ραδιοφωνικού σταθμού SBS, έξι σταθμούς κλειστής και ελεγχόμενης κυκλοφορίας στο Σύδνεϋ και στη Μελβούρνη, με ζωντανή διασύνδεση με ραδιοφωνικούς σταθμούς της Ελλάδας, όσον αφορά το μέρος των ειδήσεων, και από το 1996 τέσσερις ραδιοφωνικούς σταθμούς ελεύθερης μετάδοσης, έναν στο Σύδνεϋ και τρεις στη Μελβούρνη, οι οποίοι ακούγονταν στην αχανή επαρχία και κάλυπταν, μετά τις έξι το απόγευμα, και τις πόλεις της Αδελαΐδας και της Καμπέρας. Η δημιουργία πέντε ουσιαστικά εκδοτικών και ηλεκτρονικών συγκροτημάτων, σε συναγωνιστική και πολλές φορές ανταγωνιστική βάση, είχε ως συνακόλουθο τη διεύρυνση της ποιότητας της ακουστικής εικόνας και των οπτικο-ακουστικών ερεθισμάτων. Το βεληνεκές των δύο συγκροτημάτων (Συγκρότημα Θεόδωρου Σκάλκου με το ραδιοφωνικό σταθμό κλειστής εμβέλειας *Φωνή της Ελλάδας* και τις εφημερίδες *Ελληνικός Κήρυκας* και *Νέα Πατρίδα* και το συγκρότημα Δημητρίου Γκόγκου με τις εφημερίδες *Νέος Κόσμος* και *Νέα Ελλάδα*, με ένθετα ραδιοφωνικά προγράμματα αρχικά στο 3XY και στη συνέχεια στο 3AB), και το συγκρότημα του επιχειρηματία Σπύρου Σταμιούλη με την εφημερίδα *Τα Νέα* και τον ραδιοφωνικό σταθμό 3XY και ένθετο τηλεοπτικό δώορο πρόγραμμα στο Κανάλι 31 κάλυπτε και τις δύο μεγαλουπόλεις του Ελληνισμού της Αυστραλίας με πέντε εφημερίδες, δύο ραδιοφωνικούς σταθμούς και ανοικτή πρόσβαση στην τηλεόραση. Το συγκρότημα Γρηγόρη Γαβριηλίδη με την αρχαιότερη ελληνική εφημερίδα εν κυκλοφορία, το *Εθνικό Βήμα*, και το σταθμό 2MM παρέμενε κυρίως στο Σύδνεϋ, όπου είχε αρχίσει το 1916, ενώ τα δύο νέα συγκροτήματα με τρεις ραδιοφωνικούς σταθμούς και δύο εφημερίδες λειτουργούσαν στη Μελβούρνη. Το *Εθνικό Βήμα* το 2001 περιήλθε στη δικαιοδοσία της Αρχιεπισκοπής και κυκλοφόρησε ως *Εκκλησιαστικό Βήμα*.

Η αύξηση των εντύπων και ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης της παροικίας, δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την πληρέστερη και εναργέστερη ανταπόκριση της Ελληνικής, αναβαθμίζοντας τον κοινωνικό αυτό χώρο των ΜΜΕ ως τον πλέον ουσιαστικό, μετά την επικράτεια της οικογένειας, στη διαμόρφωση ορθής γλωσσικής συνείδησης. Η ορθότητα, η συντακτική και εκφραστική δομή της Ελληνικής διασφαλίζονται περισσότερο βέβαια στα έντυπα και λιγότερο στα ηλεκτρονικά, όπου η πίεση της ροής του λόγου και εγγενείς αδυναμίες των ραδιοεμφωνητών προκαλούν σοβαρά, στρεβλά ακουστικά ερεθίσματα.

Η κατάσταση του ερασιτεχνισμού που επικρατεί στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, στη νηπιακή αυτή κατάσταση που διέρχεται η οργάνωσή τους, με εξαίρεση βέβαια τα ελληνόφωνα προγράμματα του κρατικού SBS και ένα μεγάλο μέρος των εμπορικών σταθμών, δεν επιτρέπει να χαρακτηρισθούν ως γλωσσικά πρότυπα. Καθημερινά οι εκπομπές έχουν σοβαρές παρεκκλίσεις από την ελληνική σύνταξη και τυπολογικό, χαρακτηρίζονται από λεξιπενία και γλωσσική πενία, με πάμπολλους νεολογισμούς και αγγλισμούς σε όλα τα επί-

πεδα της γλώσσας. Πολλές εκφωνήσεις χαρακτηρίζονται από πλήθος επίπλαστων τύπων (μαχητισμός, βαφτιστήρι, εορταζόμενος), σολοικισμούς και αδόκιμα εκφραστικά συντάγματα, συντακτικές και γραμματικές εκτροπές που σχετίζονται με τα αρχαιοκλίτα, τις επιθετικές μετοχές, τα αμετάβατα ρήματα, τα αποθετικά, συνεργώντας έτσι στη φθορά της γλώσσας και εξασθενίζοντας την ευαισθησία του γλωσσικού σημείου.

Σε όλες τις πρωτεύουσες των Πολιτειών λειτουργεί ο τηλεθεαματικός σταθμός SBS, ο οποίος παρουσιάζει τηλεθέαματα και έργα από όλες τις χώρες του κόσμου. Ο αριότερος από πλευράς ποιότητας και ο καλύτερος ίσως αυτός σταθμός τηλεθέαματος στην Αυστραλία, εκπέμπει περίπου εννέα ώρες την εβδομάδα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Ταυτόχρονα λειτουργούν, σε 24ωρη βάση, στην καλωδιακή τηλεόραση της Αυστραλίας οι ελλαδίτικοι τηλεοπτικοί σταθμοί ANTENNA, ΜΕΓΑ και ΑΛΦΑ, με επιλεγμένα προγράμματα από την ελληνική τηλεόραση και με κύριο τηλεοπτικό κοινό τους την ελληνική παροικία.

2.6 Γλωσσική σύγκλιση και γλωσσική απόκλιση της Ελληνικής στην Αυστραλία

Η γλωσσική σύγκλιση και συγκράτηση μιας εθνοτικής γλώσσας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες που έχουν σχέση με την προδιάθεση των μελών της συγκεκριμένης εθνοτικής ομάδας αλλά και με την επιθυμία τους να διατηρήσουν τη γλωσσική και πολιτιστική τους ταυτότητα. Μια γλώσσα, ωστόσο, για να επιβιώσει χρειάζεται να έχει ομοιογενή και ισχυρή βάση, να έχει υψηλό βαθμό αποδεκτότητας και λειτουργικότητας, να παρουσιάζεται συνταγματικά, τυπολογικά και σημαντικολεκτικά σταθερή.

Στο έργο των Α. Τάμη και S. Gauntlett (1993) υποστηρίχθηκε ότι η σπουδαιότητα της Ελληνικής στην Αυστραλία απορρέει από το γεγονός ότι αποτελεί το επικοινωνιακό όργανο 340.000 ελληνόφωνων κατοίκων της και ενός μεγαλύτερου αριθμού πολιτών, οι οποίοι διατηρούν συναισθηματικούς, προγονικούς, πολιτιστικούς επαγγελματικούς, και πνευματικούς δεσμούς με την Ελλάδα και τους Έλληνες. Η εικόνα της γλώσσας ενισχύεται σημαντικότερα, αν ληφθεί υπόψη ότι η αυστραλιώτικη ελληνική παροικία είναι εξαιρετικά οργανωμένη, πολιτικά ρωμαλέα και αφοσιωμένη στη διατήρηση της ελληνικής ταυτότητας. Η Ελληνική θεωρείται σπουδαία γλώσσα προς εκμάθηση, παρά το γεγονός ότι μιλιέται μόνον από 16 περίπου εκατομμύρια, διότι είναι η μόνη επιζούσα απόγονος του ελληνικού κλάδου της Ινδοευρωπαϊκής οικογένειας των γλωσσών, στην οποία εμπνεύστηκαν και γράφτηκαν τα κυριότερα κείμενα του Δυτικού πολιτισμού και του Χριστιανισμού. Άλλοι παράγοντες που αποτελούν κίνητρα για εκμάθηση της Ελληνικής είναι ότι αποτελεί μια από τις επίσημες και ευρέως διαδεδομένες γλώσσες της Ενωμένης Ευρώπης στην ευαίσθητη πολιτικά και νευραλγική οικονομικά νοτιοανατολική πτέρυγα της Κοινότητας, ότι η Αυστραλία επιδιώκει διεύρυνση των εξωτερικών συναλλαγών της με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα δια μέσου της Ελλάδας αξιοποιώντας, ως συνδυαστικό της κρίκο, την ελληνική παροικία και ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του εξαγωγικού εμπορίου της Αυστραλίας διακινούν ελληνικές ναυτιλιακές εταιρείες.

Η χρήση της Ελληνικής στην Αυστραλία διαπλάστηκε και διαμορφώθηκε από τα πρότυπα της ελληνικής μετανάστευσης και εποίκησης στα τελευταία 150 χρόνια. Οι πρώτες οργανωμένες Κοινότητες του Ελληνισμού της Αυστραλίας ιδρύθηκαν στα τέλη του περα-

σμένον αιώνα (1897), χωρίς τη συμπαράσταση και μεθοδευμένη πρόνοια της Εκκλησίας και της ελληνικής Πολιτείας. Αποίμαντοι μέχρι το 1924, ίδρυσαν κοινότητες, εθνοτοπικές Αδελφότητες και Σωματεία, και οργάνωσαν τα πρώτα ελληνόγλωσσα απογευματινά σχολεία μετά το 1902. Η μετανάστευση αρχικά νησιώτικη, και στη συνέχεια (1924), κυρίως από τη Μακεδονία και την Πελοπόννησο, κρατήθηκε ανδροκεντρική, στηριζόμενη σε εποχιακά και εφήμερα επαγγέλματα, κάτω από συνθήκες κατατρεγμού και καταναγκασμού που ασκούνταν από την πλειοψηφούσα πάντα μειονότητα των Αγγλοκελών εποίκων. Διασκορπισμένοι στην αχανή ύπαιθρο των 6.000 χιλιομέτρων, εργένηδες και γεροντοπαλίκαρα, περιοδεύοντας σε τεράστιες αποστάσεις προς εξεύρεση εργασίας ως υλοτόμοι, μιναδόροι και εργάτες που αποψίλωναν τεράστια δασώδη αγροκτήματα, κατοικώντας σε αυτοσχέδιες παράγκες, και έχοντας ως μέσο όρο ηλικίας μέχρι το 1940 το 36ο έτος της ηλικίας τους, οι πρωτοπόροι Έλληνες έποικοι της Αυστραλίας έθεσαν τις βάσεις για τη διατήρηση της εθνικής και πολιτιστικής τους φυσιογνωμίας. Μόνον μετά το 1935, όταν βελτιώθηκαν οι οικονομικές συνθήκες, άρχισαν να επιστρέφουν στις πόλεις και να δημιουργούν οικογένειες, φέρνοντας γυναίκες από την Ελλάδα, ή συνάπτοντας γάμο με Ιρλανδέζες και Ιταλίδες, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις εκπαίδευσης και να λειτουργήσουν συστηματικά τα πρώτα απογευματινά σχολεία.

Η μαζική μετανάστευση Ελλήνων (1952-1974), οργανώθηκε από την Κυβέρνηση της Αυστραλίας και είχε ως συνέπεια να μεταναστεύσουν προς εποίκιση 270.000 νέοι και νέες στην περίοδο αυτή. Με την άφιξη των νέων μεταναστών θεσμοποιήθηκαν οι θεμελιώδεις λειτουργίες των κοινοτήτων, οργανώθηκαν δεκάδες απογευματινά σχολεία, ναοί, και από το 1978 ημερήσια ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, από τα οποία το ένα τουλάχιστον, το αρχαιότερο, είναι αναγνωρισμένο από το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας.

Στην Αυστραλία τα τελευταία εκατό χρόνια έχει διαμορφωθεί και χρησιμοποιείται από τους εποίκους της Αυστραλίας η ελληνική εθνόλεκτος, η μη-συμβατική δηλαδή ποικιλία της Ελληνικής που λειτουργεί μέσα στο καθεστώς της δυναμικής διγλωσσίας υπό την πίεση της Αυστραλιανής. Σημειώνεται ότι η εθνόλεκτος διακρίνεται για τη σταθερότητά της στο τυπολογικό, μορφολογικό, σημαντικό και συντακτικό σύστημα, έχει αποδεκτικότητα και λειτουργία και η διατήρησή της εξαρτάται περισσότερο από την ίδια την παροικία παρά το αγγλόφωνο περιβάλλον. Η εθνόλεκτος έχει μεταφέρει από την Αυστραλιανή και έχει προσαρμόσει μορφολογικά περί τις 200 λέξεις τις οποίες γνωρίζουν και χρησιμοποιούν οι περισσότεροι Έλληνες τρεις μήνες μετά την άφιξή τους στους Αντίποδες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μεταφορές αυτές αντικαθιστούν τις αντίστοιχες της γλώσσας μοντέλο, που είναι η Ελληνική, όπως αυτή μιλιέται από τους μορφωμένους στα μεγάλα αστικά κέντρα της Ελλάδας. Οι κυριότεροι λόγοι της μεταφοράς και της προσαρμογής των μεταφορών από την Αυστραλιανή στην εθνόλεκτο είναι η οικονομία στην άρθρωση, η εναργέστερη σύμπτωση της ακουστικής εικόνας της Αυστραλιανής με την οπτική εικόνα του νέου περιβάλλοντος, η έλλειψη ανάλογης εικόνας στο γλωσσικό ρεπερτόριο του εποίκου.

Η Ελληνική στην Αυστραλία σήμερα, μια γενιά μετά τον τερατισμό της μετανάστευσης Ελλήνων εποίκων, παρουσιάζει τον υψηλότερο δείκτη εθνογλωσσικής διάρκειας και το μεγαλύτερο δείκτη γλωσσικής σύγκλισης σε σύγκριση με όλες τις άλλες γλώσσες που ομιλού-

νται στην Αυστραλία, πέραν από τις 250 γλώσσες των ιθαγενών Αυστραλών. Σε διαγενεολογικό επίπεδο, ο δείκτης της γλωσσικής απόκλισης είναι 1,8% στην πρώτη γενιά (ελλαδογεννημένοι έποικοι), 8,8% στη δεύτερη γενιά (αυστραλογεννημένα παιδιά των εποίκων), και 28% στην τρίτη γενιά (παιδιά αυτραλογεννημένων γονέων). Τα ποσοστά για την Ιταλική είναι 4.8%, 28% και 82% και την Ολλανδική 12%, 63/% και 98% αντιστοίχως.

Η ζωτικότητα της Ελληνικής, ως γλώσσας μειονότητας στην Αυστραλία, εξαρτάται από μια ποικιλία παραγόντων, συμπεριλαμβανομένης της ψυχολογικής προδιάθεσης των μελών της παροικίας απέναντι στη γλώσσα και της επιθυμίας τους να διατηρήσουν την πολιτιστική τους φυσιογνωμία. Τα αίτια της υψηλής εθνογλωσσικής ζωτικότητας της Ελληνικής διακρίνονται σε γλωσσικά, κοινωνικά και ψυχολογικά.

Σημειώνεται εδώ ότι η Αυστραλία είναι η μόνη χώρα στον κόσμο που έχει προδιαγεγραμμένη πολιτική σχετικά με τη διδασκαλία και χρήση γλωσσών εκτός της κυρίαρχης Αυστραλιανής. Παρουσιάζει επίσης ιδιομορφίες που δημιουργούν κατάλληλη υποδομή για την καλλιέργεια γλωσσών. Για παράδειγμα, η Αυστραλία δεν τρέφει την ιδεολογία του έθνους-κράτους (Η Ελλάδα για τους Έλληνες), οι μετανάστες της είναι ισότιμοι έποικοι. Τα εκπαιδευτικά δεδομένα στις Ευρωπαϊκές χώρες περιορίζουν την εκπαίδευση των μεταναστών στη βάση του επαναπατρισμού τους, στην Αυστραλία το σύστημα της παιδείας είναι καθολικό. Στην Ευρώπη (Σουηδία, Αγγλία), τα μαθήματα γλώσσας προσφέρονται για τα παιδιά των μειονοτήτων, στην Αυστραλία είναι ενταγμένα στο σύστημα του σχολείου. Επιπλέον, το ποσοστό των γεννημένων στο εξωτερικό κατοίκων της Αυστραλίας υπήρξε πάντοτε πολύ μεγαλύτερο απ' οποιαδήποτε άλλη χώρα ακόμη και των ΗΠΑ. Για παράδειγμα το 52% του πληθυσμού της Μελβούρνης είναι μετανάστες ή είναι παιδιά μεταναστών από μη αγγλόφωνες χώρες. Για την Αυστραλία ο πολυπολιτισμός αποτελεί μέρος της εθνικής ταυτότητας της χώρας, είναι η δυναμική που καλλιεργεί την εθνική συνείδηση.

Οι κυριότεροι γλωσσικοί παράγοντες που συντελούν στη διατήρηση της Ελληνικής είναι η ύπαρξη σοβαρών διαγλωσσικών διαφορών, ήτοι διαφορετικό αλφάβητο, ανισόχρονα φωνήεντα και ισόχρονα σύμφωνα της Αυστραλιανής έναντι των ισόχρονων φωνηέντων και ανισόχρονων συμφώνων της Ελληνικής, διαφορετικό τυπολογικό, διαφορετικό μορφολογικό σύστημα (καταληκτική προς ακατάληκτη γλώσσα), περισσότερο ελαστική σύνταξη της Ελληνικής έναντι της συντηρητικής SVO της Αυστραλιανής.

Οι κυριότεροι κοινωνικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη ζωτικότητα της Ελληνικής στην Αυστραλία είναι οι εξής:

(1) Η ύπαρξη πολυάριθμης βάσης χρηστών της Ελληνικής. Η μαζικότητα της εποίκησης και η συνεκτικότητα της παροικίας αποτελούν σημαντικούς παράγοντες της διατήρησης της Ελληνικής μέσα στα πλαίσια της στατικής διγλωσσίας στην Αυστραλία. Η γλωσσική επάρκεια των χρηστών της Ελληνικής στην Αυστραλία γνωρίζει βέβαια σημαντική κάμψη εξαιτίας των παρεκκλίσεων που σημειώνονται σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας υπό την επίδραση της Αγγλικής και εξαιτίας της λεξιπενίας, της εκφραστικής και μορφολογικής δυσκαμψίας και της χρήσης των αδόκιμων νεολογισμών, επειδή συρρικνώνεται η εμβέλεια της λειτουργικότητας της γλώσσας. Ωστόσο, η γλωσσική αναζωπύρωση και ανανέωση είναι εφικτή εφόσον δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις,

ήτοι συχνότερη και τακτικότερη επαφή με τη γλώσσα, καθιέρωση του συστήματος της γλωσσικής ανάδυσης (immersion classes), από τα δίγλωσσα ημερήσια ελληνικά σχολεία, παροχή αυξημένου ωραρίου και αριθμού μαθημάτων στην Ελληνική, καθιέρωση εξαώρου διδασκαλίας από τα απογευματινά σχολεία με συχνότερη προσέλευση, αύξηση των ωρών διδασκαλίας στα κρατικά σχολεία σε πέντε.

(2) Η δημιουργία κοινωνικο-οικονομικών επικρατειών λειτουργίας της Ελληνικής εντός και πέρα απ' αυτές που ελέγχονται από την Κοινότητα και την Ορθόδοξη Εκκλησία, ήτοι κοινωνική ζωή, διασκέδαση, αθλητισμός και εργασία.

(3) Αξιόλογος παράγοντας που επηρεάζει τη ζωτικότητα της Ελληνικής είναι η δομή και η αποτελεσματικότητα με την οποία προαγάζεται η γλώσσα στην ευρύτερη κοινωνία. Η προώθηση επιτυγχάνεται με την επίσημη και ανεπίσημη εκπαίδευση, το θέατρο, τους πολιτιστικούς αγώνες, τους αγώνες χορού και τραγουδιού. Η προαγωγή της γλώσσας μας στην ευρύτερη κοινωνία πρέπει να προωθηθεί όχι τόσο ως μέσου επικοινωνίας, αλλά κυρίως ως πολιτιστικού μορφώματος.

(4) Το γόητρο και το κύρος που απολαμβάνει η Ελληνική και ο βαθμός και η έκταση της αποδεκτικότητάς της τόσο μέσα στην ομογένεια όσο και στον ευρύτερο αυστραλιανό χώρο, ως παράγοντα διαμόρφωσης του αυστραλιανού πολιτισμού, ως μέσον έκφρασης της ταυτότητας των Ελλήνων της τρίτης και πέραν αυτής γενεάς, αποτελεί έναν άλλο σπουδαίο παράγοντα ζωτικότητας. Πριν από είκοσι χρόνια, τη γλώσσα μάθαιναν αποκλειστικά τα παιδιά των εποίκων για λόγους συναισθηματικούς (δεσμοί με τη γενέτειρα των γονέων τους) και συμβολικούς (έκφραση της εθνικής ταυτότητάς τους). Σήμερα, τα 32% των μαθητών του Δημοτικού και τα 28% των μαθητών του Γυμνασίου που σπουδάζουν την Ελληνική δεν είναι ελληνικής καταγωγής. Ο δείκτης επίσχεσης/συγκράτησης των μαθητών της Ελληνικής είναι ο υψηλότερος ανάμεσα σ' όλες τις γλώσσες που διδάσκονται στην Αυστραλία. Τα 37% των μαθητών της εβδόμης τάξης συνεχίζουν τις σπουδές τους στην Ελληνική έως και την ενδεκάτη, ενώ ο αριθμός των μαθητών της Ελληνικής της δωδεκάτης αποτελεί το 28% του συνόλου των μαθητών που φοιτούν σ' όλες τις γλώσσες που προσφέρονται στο κρατικό σύστημα (29 γλώσσες), συμπεριλαμβανομένων των Γερμανικών, Γαλλικών και Ισπανικών.

(5) Η ικανότητα της ομογένειας να συνεγείρει την κυβερνητική υποστήριξη και να κινεί διαδικασίες υπέρ της Ελληνικής μέσα στον αυστραλιανό πολιτικό χώρο. Η Ελληνική καταξιώθηκε να ψηφισθεί εξετάσιμο μάθημα στα Πανεπιστήμια της Δυτικής Αυστραλίας και κηρύχθηκε ως γλώσσα προτεραιότητας, μόνον ύστερα από την κινητοποίηση της ομογένειας. Αναλογικά, ενώ οι Έλληνες δεν αποτελούν παρά το 1,7% του συνολικού πληθυσμού της Αυστραλίας, το ποσοστό των πολιτικών ελληνικής καταγωγής ανέρχεται στο 8,5%- το υψηλότερο ποσοστό στη χώρα, μετά τους Βρετανούς.

(6) Ευμενής δημογραφικά χαρακτηριστικά, ήτοι συμπαγείς ελληνικοί πληθυσμοί σε συγκεκριμένα προάστια, γεννητικότητα, έλεγχος εξωγαμιών, ο ψηλός βαθμός συγκέντρωσης των Ελλήνων εποίκων στα μεγάλα αστικά κέντρα. Τα 96,4% των εποίκων που γεννήθηκαν στην Ελλάδα κατοικούν στις πρωτεύουσες των πολιτειών της χώρας- το μεγαλύτερο ποσοστό μετά τους Άραβες. Επίσης επικρατεί πλήρης ισορροπία μεταξύ των φύλων. Η αναλογία ανδρών-γυναικών είναι 100:98, γεγονός που θεωρητικά θα έπρεπε να

αποτρέπει τη συχνότητα των εξωγαμιών. Οι Αυστραλιώτες Έλληνες σύμφωνα με την απογραφή του 1996, είναι γονιμότεροι και δημιουργικότεροι των Ελλαδιτών συμπατριωτών τους, αφού κατά μέσον όρο σε κάθε οικογένεια αντιστοιχούν 3,2 παιδιά.

(7) Ο βαθμός της δυναμικής της πολιτιστικής και κοινωνικής αλληλοεπίδρασης που ασκεί η ελληνική παροικία. Οι γλωσσικές και κυρίως πολιτιστικές διαφορές των Ελλήνων προς τους Αγγλο-Αυστραλούς απομόνωσαν τους Έλληνες εποίκους μέχρι και την εποχή που τα παιδιά τους ήταν μικρά μέσα στην ελληνική παροικία, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό (20%) παραμένει αποκομμένο από τη μείζονα κοινωνία. Οι Έλληνες έχουν μακρά παράδοση επιβίωσης στη διασπορά.

Λειτουργούν ωστόσο και παράγοντες που ενεργούν εναντίον της γλωσσικής διατήρησης και σύγκλισης των Ελλήνων εποίκων:

(1) Η προοδευτική συρρίκνωση του αριθμού των Ελλήνων μεταναστών από την Ελλάδα και ο τερατισμός της μετανάστευσης από τις νοτιοευρωπαϊκές χώρες μετά το 1974 (εξάιρεση οι πρόσφυγες από την Κύπρο).

(2) Ο σχετικά ψηλός δείκτης των διεθνικών γάμων μεταξύ των μελών της ελληνικής παροικίας, ιδίως των ανδρών (68%) και μάλιστα των μορφωμένων (71%). Το 1997, το ποσοστό των επιγαμιών κυμαινόταν ανάλογα με την Πολιτεία και τις δημογραφικές και κοινωνικές μεταβολές της κάθε μίας: στην Κουησλάνδη ήταν 58%, στη ΔΑ 72%, στη Ν.Ν.Ο. 40%, στη ΝΑ 37%, στη Βικτώρια 32%, στην Τασμάνια 54% και στη Βόρεια Αυστραλία μόνον 8%.

(3) Η πολιτική του πολυπολιτισμού, που καθιερώθηκε ως η ιδεολογική βάση της σύγχρονης αυστραλιανής κοινωνίας, δεν έχει την καθολική της αποδοχή. Το 1997, βρέθηκε ότι ποσοστό περίπου 18% των εκπαιδευτικών αγγλοκελτικής καταγωγής επιχείρησε να αποθαρρύνει τους μαθητές να εγγραφούν στα τμήματα διδασκαλίας της Ελληνικής. Γενικά η διδασκαλία των γλωσσών εκτός της Αυστραλιανής δεν ενθαρρύνθηκε από τις Κυβερνήσεις, τουλάχιστον μέχρι το 1993, που καθιερώθηκε προοδευτικά η υποχρεωτική διδασκαλία των γλωσσών μέχρι τη δωδεκάτη τάξη στη Βικτώρια. Επί του παρόντος μόνον το 3% του συνολικού αριθμού των μαθητών της δωδεκάτης τάξης στην Αυστραλία ενδιαιτείται σε μια γλώσσα εκτός της Αυστραλιανής.

Είναι ανάγκη να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι μετά τη μαζική μετανάστευση 270.000 περίπου Ελλήνων μεταναστών στην περίοδο 1953-1974, είναι μάλλον απίθανο να προβλέψουμε ότι μελλοντικά ο αριθμός των ελληνόφωνων της Αυστραλίας θα μπορέσει να αυξηθεί δια της μετανάστευσης. Το μέλλον επομένως της Ελληνικής θα εξαρτηθεί, σχεδόν αποκλειστικά, (α) από την επιτυχία της γλωσσικής διατήρησης μέσα, στην ήδη διαβιούσα στην Αυστραλία, ελληνική παροικία, (β) από την προσέλκυση Αυστραλών αρχαρίων, εφ' όσον η χρήση της γλώσσας μεταβληθεί από καθαρά μητρική και έχουσα θεωρητική-φιλολογική υποδομή σε επικοινωνιακή και λειτουργική, (γ) από τη λειτουργικότητά της στους χώρους του τουρισμού, φιλοξενίας, εμπορίου και πολιτιστικών συναλλαγών της Αυστραλίας με την Κύπρο, την Ελλάδα και τον ελληνόφωνο κόσμο της ελληνικής διασποράς.

Το γεγονός ότι οι Ελληνοαυστραλοί είναι ισότιμοι έποικοι της χώρας αυτής και έχουν αναπτύξει τις σφαίρες επιρροής τους είτε με οικονομικές κατακτήσεις, είτε με την κοινωνική επιφάνεια που απολαμβάνουν είτε καταλαμβάνοντας θέσεις κλειδιά στο κρα-

τικό μηχανισμό και την πολιτική, βοηθά την ελληνική γλώσσα και την ενισχύει όχι μόνο να λειτουργήσει ως μηχανισμός προβολής της εθνικής ταυτότητας αλλά και ως επικοινωνιακή νόρμα για τα ενδιαφερόμενα μέλη της μείζονος αυστραλιανής κοινωνίας.

2.7 Οι λειτουργίες της Ελληνικής

Η Ελληνική έχει βασικά τρεις λειτουργίες στην Αυστραλία: (α) είναι γλώσσα της ελληνικής παροικίας όπου και λειτουργεί επικοινωνιακά και συμβολικά (β) είναι μία αξιόλογη γλώσσα μετά την κυρίαρχη Αγγλική με κοινωνικο-οικονομική και πολιτική σπουδαιότητα για την Αυστραλία και (γ) είναι η σύγχρονη συνέχεια στην παράδοση της ελληνικής αρχαιότητας, η οποία έχει ιδιαίτερη μορφωτική σπουδαιότητα και αξία για την Αυστραλία και το Δυτικό πολιτισμό.

(α) Η επικοινωνιακή και συμβολική λειτουργία της Ελληνικής ως γλώσσας της Ελληνικής παροικίας, αποδεικνύεται από τον υψηλό αριθμό των σπουδαστών της, από το υψηλό ποσοστό της γλωσσικής διατήρησης σε διαγενεολογικό επίπεδο (έχει το χαμηλότερο δείκτη γλωσσικής απόκλισης σε σύγκριση με οποιαδήποτε άλλη γλώσσα), από τη λογοτεχνική παραγωγή, από την υψηλή αποδεκτότητα που απολαμβάνει στα μέλη της ελληνικής παροικίας, από τη λειτουργία της ως γλώσσα συνεδριάσεων, τύπου, ραδιοφώνου, τηλεόρασης και διαφήμισης. Η ύπαρξη ραδιοφωνικών προγραμμάτων στην Ελληνική και ενδεχομένως η προώθηση ελληνόφωνων προγραμμάτων στην καλωδιακή τηλεόραση πιστοποιεί την ευρωστία της.

Η λειτουργικότητα της Ελληνικής πιστοποιείται επίσης από την παραγωγή θεατρικών και κινηματογραφικών έργων, λογοτεχνημάτων (ποίηση και λογοτεχνία) στην Αυστραλία, όπου η Ελληνική αποτελεί άλλοτε το μέσο και άλλοτε την πηγή έμπνευσης και έκφρασης. Η παρείσδυση ελληνικών λέξεων, φράσεων, στίχων σε αγγλόφωνες καλλιτεχνικές δημιουργίες της πέμπτης ηπείρου, η χρήση ελληνικών στίχων σε σύγχρονες αυστραλιανές παραγωγές θεάτρου και όπερας ακόμη, η σύζευξη της ελληνικής γλώσσας με την ελληνοαυστραλιανή μουσική ή απλά και μόνο αυστραλιανή μουσική, η αναβάθμιση του κύρους της ιστορίας και ζωής των συγκαιρινών Ελλήνων μεταναστών, ώστε να προβάλλεται ως πρότυπο αναφοράς κύρους ακόμη και από τους Αυστραλούς, είναι ενδείξεις της προσφοράς της Ελληνικής στο χώρο του αυστραλιανού πολιτισμού.

Σπουδαία είναι η συμβολή της ελληνικής γλώσσας και πολιτισμού στη διαμόρφωση του πολυπολιτιστικού καθεστώτος της χώρας αυτής. Ο στενός ορισμός της έννοιας του literacy, του «αλφαριθμητισμού» ή «γραμματισμού», ο οποίος αποδίδεται για να περιγράψει μια ομοιογενή γλωσσικά κοινωνία και ο οποίος συμπεριλαμβάνει τη δεκτική ικανότητα της ανάγνωσης και τη δημιουργική ικανότητα της γραφής, δεν ικανοποιεί και δεν αποδίδει τη δυναμική του πολυπολιτιστικού περιβάλλοντος της Αυστραλίας. Μαζί με τις προηγουμένως διατυπωθείσες ικανότητες και την κατάρτιση των χρηστών μιας γλώσσας στο χώρο της γραμματικής, η έννοια του γραμματισμού πρέπει να περιλαμβάνει τη δημιουργική ικανότητα της σκέψης σε περισσότερες από μία γλώσσες, να χρησιμοποιεί δηλαδή ένα πρόσωπο δύο ή περισσότερες γλώσσες για να σκέπτεται και να αποφασίζει.

Αιτίες γλωσσικής διατήρησης της Ελληνικής	Όλοι οι πληροφοριοδότες	1η Γενιά	2η Γενιά	3η Γενιά
Πολιτιστικοί	38	56	65	71
Εθνοτικοί	19	64	67	51
Επικοινωνιακοί	13	68	31	22
Γλωσσολογικοί	9	52	31	24
Επαγγελματικοί	8	56	59	61
Παλινοόστηση	7,2	82	23	3
Συναισθηματικοί	38	67	22	31
Θρησκευτικοί	2	93	5	7

Πίνακας 4ος

Εμφαίνεται η νοοτροπία των Ελλήνων σε διαγενεολογικό επίπεδο σχετικά με τους λόγους της διατήρησης της Ελληνικής.

Η Ελληνική λειτουργεί επικοινωνιακά και συμβολικά για διάφορες αιτίες που σχετίζονται με την κοινωνική δικαιοσύνη. Η Αυστραλία, εφόσον έφερε μετανάστες με κυβερνητική μέριμνα από τις χώρες τους, είναι υπεύθυνη για την κοινωνική τους αποκατάσταση. Αιτίες που αφορούν την πνευματική ικανοποίηση. Πολλά ελληνικά έργα θα μπορούσε κάποιος να τα απολαύσει περισσότερο, αν τα διαβάσει στην ελληνική γλώσσα. Στα Ελληνικά είναι γραμμένα τα κείμενα των παγκοσμίως αναγνωρισμένων Ελλήνων λογοτεχνών και ανθρώπων των γραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων του Καβάφη, Ελύτη, του Ρίτσου, του Σεφέρη και του Καζαντζάκη. Από συμβολική άποψη, τα μέλη της δεύτερης και τρίτης γενεάς χρησιμοποιούν την Ελληνική για να δηλώσουν την καταγωγή και την ταυτότητά τους, για να καταθέσουν την παράδοσή τους. Τη χρησιμοποιούν συμβολικά και ως συνθηματική γλώσσα για να αποκρύψουν, να σνομπάρουν, να ερεθίσουν, να προσβάλουν και να βρίσουν.

(β) Η εκμάθηση της Ελληνικής άρχισε ωστόσο από σπουδαστές μη ελληνικής καταγωγής. Ο υψηλός αριθμός των διεθνικών γάμων (33% στην Αυστραλία), η άφιξη 11.000 τουριστών και ναυτικών από την Ελλάδα ετησίως, η αναβάθμιση της ελληνικής γλώσσας στην τριτοβάθμια παιδεία (διδάσκεται σε δέκα πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας) από το 1968, η προαγωγή της Ελληνικής ως γλώσσας της Ενωμένης Ευρώπης, είναι μερικά από τα αίτια που οδήγησαν ένα μεγάλο αριθμό σπουδαστών μη ελληνικής καταγωγής να ενδιατρι-

ψουν στη μελέτη της. Η άποψη του Leal (1990:61), ότι τα Ελληνικά και τα Αραβικά προσελκύουν μόνο σπουδαστές με τη σχετική υποδομή καταγωγής είναι μάλλον μια απλοποιημένη εκτίμηση. Τα στατιστικά δεδομένα της περιόδου 1992-2001, δεν συνάδουν με την παλαιότερη εκτίμηση που λέει *you can not learn Greek unless you are a Greek*. Τα τελευταία δέκα χρόνια, κυρίως εξαιτίας της κυβερνητικής πολιτικής των Πολιτειών και της υποχρεωτικής εκμάθησης μιας γλώσσας πέρα από την κυρίαρχη Αυστραλιανή, μεγάλος αριθμός αλλοεθνών μαθητών παρακολουθεί τα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Για παράδειγμα, τα 40% των μαθητών των κρατικών σχολείων της Ν.Ν.Ο. που ενδιατρέβουν στην Ελληνική δεν είναι ελληνικής καταγωγής, το 32% των σπουδαστών της Βικτώριας είναι αλλοεθνείς, και το 78% της Δ.Α είναι αγγλοκελτικής καταγωγής. Στην τριτοβάθμια παιδεία, η συντριπτική πλειοψηφία των πρωτοετών φοιτητών του Πανεπιστημίου New England στο Armidale, NSW το 1998 ήταν μη ελληνικής καταγωγής.

Άλλωστε, μύθο αποτελεί και η άποψη που ευκαίρως καλλιεργήθηκε, με τη μέθοδο του διυποκειμενισμού, στους αλλοεθνείς ότι η Ελληνική είναι δύσκολη προς εκμάθηση γλώσσα. Η Ελληνική σύμφωνα με τους genetic linguists, παρά τις δυσκολίες που γεννά το διαφορετικό αλφάβητο, και η απαιτητική εκμάθησή του λεξιλογίου της, σε σύγκριση με άλλες γλώσσες, δεν ιεραρχείται ως η δυσκολότερη για εκμάθηση. Χρειάζεται περίπου 2.400 ώρες, σε σύγκριση με 1.400 της Ιταλικής, Ισπανικής, 1.800 της Γαλλικής και της Γερμανικής, 2.500 σλαβικών γλωσσών, 2.700 της Τουρκικής, 2.800 της Αραβικής και 3.600 των Ασιατικών γλωσσών συμπεριλαμβανομένης της Ιαπωνικής.

Η λειτουργικότητα της Ελληνικής και η αναγκαιότητα της εκμάθησής της, από ομοεθνείς και αλλοεθνείς, άμεσα προβάλλει μέσα από τον επαγγελματικό χώρο. Σύμφωνα με την υπηρεσία Australian Tourist Commission, τα 65% των τουριστών που έρχονται στην Αυστραλία είναι από μη Αγγλόφωνες χώρες. Οι έρευνες έχουν δείξει επίσης ότι τα 80% των τουριστών προτιμούν να συνδιαλέγονται στη γλώσσα τους. Ο αριθμός Ελληνοαυστραλών δίγλωσσων στη βιομηχανία των ξενοδοχείων και του τουρισμού ωστόσο ακόμη παραμένει ασήμαντος, μερικώς εξαιτίας του ότι οι Έλληνες γονείς ακόμη δεν έχουν ξεπεράσει το «σύμπλεγμα» του ιατροδικηγόρου και αποθαρρύνουν ή ψυχολογικά πειθαναγκάζουν τα παιδιά τους να μη στρέφονται στα επαγγέλματα αυτά (Hotel Management, Hotel development, tourist consultants) που και μέλλον έχουν και οικονομική επιφάνεια.

Εμφανής παραμένει η έλλειψη δίγλωσσων διπλωματών σ' όλα τα φόρα που βρίσκονται υπό την ευθύνη του Υπουργείου Εξωτερικών. Οι διπλωμάτες της Αυστραλίας με σαφή επάρκεια της Ελληνικής είναι ελάχιστοι. Λιγστοί είναι και οι μαθητές ελληνικής καταγωγής που αποφασίζουν να κάνουν καριέρα διπλωμάτη. Έμμονη σχετικά παραμένει η μυθοποιημένη και θρυλική εικόνα του σπουδαστή των Ελληνικών που τον θέλει με την αποφοίτησή του να γίνει είτε δάσκαλος των Ελληνικών είτε μεταφραστής και διερμηνέας. Η στεγανοποιημένη και νευρωτική αυτή νοοτροπία του δασκαλομεταφραστή, παρά τον κορεσμό και την παρανοϊκότητά της, παραμένει δημοφιλής. Το 85% των σπουδαστών των γλωσσών, λένε οι στατιστικές, ειδικεύονται σε δασκαλομεταφραστικά επαγγέλματα. Με τα σημερινά δεδομένα μόνον οι μισοί θα απορροφηθούν. Ο Χρήστος Μωραΐτης σπούδασε νομικές επιστήμες και ειδικεύτηκε στις γλώσσες- Γαλλικά και Ελληνικά. Σήμερα, ως διπλωμάτης κα-

οιόρας, αντιπροσωπεύει την Αυστραλία σε θέματα αφοπλισμού στη Γενεύη της Ελβετίας. Το Υπουργείο Εξωτερικών της Αυστραλίας δεν δίνει μεγάλη σημασία στην Ελληνική. Κυρίαρχες γλώσσες εκεί παραμένουν η Αραβική, Μανδαρινική, Ινδονησιακή, Ιαπωνική, Γερμανική και Γαλλική. Ωστόσο, δεν υπάρχει και η ζήτηση από ελληνικής πλευράς. Όταν καλούνται στενογράφοι, υπηρεσιακοί παράγοντες Πρεσβειών και Προξενείων, πτυχιούχοι δημοσίας διοίκησης, οι ελληνικής καταγωγής υποψήφιοι απουσιάζουν.

Το επάγγελμα του διερμηνέα και μεταφραστή δεν έχει ακόμη καταστεί κατοχυρωμένο επάγγελμα στην Αυστραλία. Παρά τη βοήθεια που προσφέρει το National Accreditation Authority for Translators and Interpreters (NAATI), η δομή των επαγγελματιών αυτών παραμένει χαλαρή και απροσδιόριστη. Σημειώνεται ότι οι Έλληνες αποτελούν το 55% όλων των διερμηνέων στο τρίτο επίπεδο σ' ολόκληρη τη χώρα, ενώ μόνο δύο διερμηνείς και μεταφραστές υπάρχουν στην τέταρτη κατηγορία και ουδείς στην πέμπτη, που αποτελεί και την τελείωση της πυραμίδας. Δυστυχώς, η υποβάθμιση του επαγγέλματος και του λειτουργήματος αυτού αντικατοπτρίζεται στη σχεδόν ανύπαρκτη παρουσία σπουδών διερμηνέων σε πανεπιστημιακό επίπεδο.

Στο χώρο της υγείας και της Κοινωνικής πρόνοιας, όπου η επάρκεια στη γλώσσα αποτελεί αναφαίρετο ανθρώπινο δικαίωμα, η ικανοποιητική επικοινωνία δεν αντιμετωπίζεται με την ανάλογη ευθύνη και στοργή. Παρά την ύπαρξη του Commonwealth Telephone Interpreting Service (TIS), οι Έλληνες της πρώτης γενιάς δεν έχουν αναπτυγμένη πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Λίγοι είναι οι δίγλωσσοι ιατροί και επιστημονικοί λειτουργοί, καθώς ελάχιστοι και οι διερμηνείς στους χώρους υγείας. Στις 24 Ιουλίου 1991, η διευθύνση του Νοσοκομείου καρκινοπαθών της Μελβούρνης σε επιστολή της προς τον ιατρό Σπύρο Μωραΐτη έγραφε: «...interpretaion was very difficult today as we did not have our regular interpreter and had to rely upon a barely English speaking Greek chef. I therefore did not make any attempts to try and rationalise her analgesia at this stage....».

Σύμφωνα με έρευνες που διεξήγαγε η Ομάδα Έρευνας της Ελληνικής Γλώσσας, βρέθηκε ότι κατά το 1998 μόνο το 17% των περιπτώσεων, που χρειάστηκε επέμβαση διερμηνέα, λύθηκε με την προσέλευση κανονικού διερμηνέα. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις προσκλήθηκαν καθαρίστριες, βοηθοί μαγειρών, επισκέπτες, φίλοι και παιδιά των ασθενών. Από το 1976, οι διερμηνείς στην ελληνική γλώσσα παραμένουν οι πιο δημοφιλείς, μετά τη Βιετναμική, για να ακολουθήσουν οι διερμηνείς Γιουγκοσλαβικών γλωσσών, Ιταλικών, Τουρκικών, Ισπανικών και Αραβικής.

2.8 Η κατάσταση και η ποιότητα της Ελληνικής στην Αυστραλία και Νέα Ζηλανδία

Στην ενότητα αυτή περιγράφεται η κατάσταση της ελληνικής γλώσσας όπως την ομιλούν οι Έλληνες της πρώτης γενιάς και τα παιδιά τους, ως αποτέλεσμα της επαφής της με την Αυστραλιανή και της συρρίκνωσής της εξαιτίας του περιορισμού των λειτουργιών της.

Έντονη είναι μεταξύ των γλωσσολόγων η διαπίστωση ότι τελευταία όλες σχεδόν οι Ευρωπαϊκές γλώσσες, και φυσικά και η Ελληνική, γνωρίζουν μια περίοδο έντονης συρρίκνωσης του λεξιλογίου τους, αντικατάσταση της ακουστικής εικόνας από την οπτική, έντονη απόκλιση από τη συνθετική σύνταξη προς την αναλυτική. Στην Ελληνική σημειώνεται

επιπλέον μια τάση για διπλωτισμό με την προοδευτική κατάργηση της γενικής και την αντικατάστασή της από την εμπρόθετη αιτιατική, χρήση προθετικών φράσεων, μείωση του αριθμού των συζυγιών των ρημάτων και των κλίσεων των ουσιαστικών, απλοποίηση των καταληκτικών μορφημάτων κατ' αναλογία προς υπάρχοντα μορφήματα, επειδή αυτό διευκολύνει την εκφορά τους, αύξηση της συχνότητας περιφραστικής χρήσης ρηματικών τύπων με τη βοήθεια του ρήματος «κάνω». Οι μεταβολές αυτές είναι λιγότερο εμφανείς και διαδραματίζονται με αργότερο ρυθμό στον ελλαδικό χώρο, γιατί επενεργούν κυρίως οι εσωτερικοί γλωσσικοί παράγοντες, δηλαδή η απλοποίηση της σύνταξης, η οικονομία της άρθρωσης και η ευκολία της εκφοράς. Ωστόσο στην Αυστραλία, η Ελληνική βιώνει το μεταβατικό στάδιο από ένα δυναμικό διγλωσσικό καθεστώς σε ένα στατικό, μ' αποτέλεσμα ο δείκτης γλωσσικών μεταβολών να παρουσιάζεται όχι μόνον ισχυρότερος, αλλά και ταχύτερος, γιατί επενεργούν πέρα από τους εσωτερικούς παράγοντες και οι εξωτερικοί. Επιπλέον, η περιορισμένη χρήση της Ελληνικής εφόσον συνοδεύεται και από την ελλιπή εκμάθησή της οδηγεί τη μητρική γλώσσα σε κρεολισμό, υβριδισμό και θάνατο.

Οι αλλαγές που διαδραματίζονται σήμερα στην Ελληνική είναι αλήθεια ότι δεν ικανοποιούν τους παλαιότερους χρήστες της γλώσσας. Δεν τους ικανοποιούν γιατί ήταν διαφορετική η αφητηρία από την οποία ξεκίνησαν, κατά τη διάρκεια της σχολικής τους ηλικίας, για να τη μάθουν και να την αναπτύξουν. Ήταν η εποχή που η εκμάθηση της γλώσσας είχε ως καθοριστική αφητηρία τη λόγια μορφή της, την καθαρεύουσα, την οποία τόσο η Πολιτεία όσο και το Σχολείο φρόντισαν ρυθμιστικά να επιβάλουν. Η ασυμβίβαστη αυτή στάση, πέρα από τα αρνητικά της αποτελέσματα, είχε και θετικά. Απώτρυνε ή αναχαίτισε το ρυθμό και το δείκτη των γλωσσικών μεταβολών. Δημιούργησε μια στατικότητα και ταυτόχρονα έστρεψε την αλλαγή με κατεύθυνση το γλωσσικό παρελθόν. Σήμερα όμως εξωτερικοί λόγοι, και κυρίως η τεχνολογία, ο αυτοματισμός, η σύγχρονη ψυχολογική προδιάθεση που διαμορφώνεται από τον καταναλωτισμό, η απλοποίηση που εξυπηρετεί τη διαδεδομένη πια τάση για ταχεία επικοινωνία, η παγκοσμιοποίηση της γνώσης και της πληροφορίας, και πάνω από όλα η επικοινωνιακή επανάσταση, πολλές φορές σε βάρος της σαφήνειας, αλλάζουν τη γλωσσική αφητηρία για τους νέους που μαθαίνουν τη γλώσσα. Η απλοποιημένη αυτή γλωσσική αφητηρία συρρικνώνει το λεξιλόγιο και την επιφάνεια του συντακτικού, εξυπηρετεί όμως την εύκολη και ταχεία εκμάθηση της Ελληνικής από τους αλλόγλωσσους και το παιδί μιας ελληνικής παροικίας της Διασποράς, όπου η γλώσσα της μειονότητας δέχεται την καταναλωτική επίδραση της κυρίαρχης γλώσσας.

Καθοριστικός δείκτης στην εκμάθηση λοιπόν μιας γλώσσας είναι το σημείο της αφητηρίας που αναφερόμαστε παραπάνω. Ένας Έλληνας είναι ευκολότερο να μάθει τα Αγγλικά παρά τα Κινέζικα, ωστόσο για έναν Βιετναμέζο ισχύει το αντίθετο. Για το παιδί της Αυστραλίας, που έχει ως σημείο αφητηρίας το ήδη συρρικνωμένο λεξιλογικό ρεπερτόριο του σπιτιού του, εξαιτίας της περιορισμένης χρήσης της Ελληνικής, χρειάζεται να υπόχει μεθοδευμένη και εντατική εκμάθηση της Ελληνικής, διαφορετικά η απλοποιημένη μορφή της δεν θα λειτουργήσει στατικά και θα οδηγηθεί σε κρεολισμό και υβριδισμό.

Ο κίνδυνος επομένως δεν εντοπίζεται στην απλοποίηση, αλλά στο σημείο της αφητηρίας. Η Κοινή, Αλεξανδρινή Ελληνική ήταν η απλοποιημένη μορφή της Αρχαίας Ελληνι-

κής και η Καθαρεύουσα η κρεόλη της Κοινής, η Νορβηγική είναι η απλοποιημένη απόδοση της αρχαίας Νορσικής, η Αφρικάανς της Ολλανδικής και η Αγγλική της αρχαίας Αγγλικής. Σ' όλες τις περιπτώσεις των γλωσσών υπάρχει το συγκεκριμένο σημείο της αφηρησίας που ελέγχει και προσδιορίζει το ρυθμό, την ταχύτητα και το δείκτη των γλωσσικών αλλαγών. Στις μέρες μας, ο έλεγχος του σημείου αφηρησίας γίνεται πιο επιτακτικός διότι ο ρυθμός των μεταβολών είναι εντονότερος. Οι γλώσσες βγήκαν από το γεωγραφικό τους περιβάλλον, οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες γίνονται όλο και περισσότερο καθοριστικοί. Η απλοποίηση είναι εντονότερη και ταχύτερη.

Αποτέλεσμα της συρρίκνωσης των γλωσσικών κυκλωμάτων των μαθητών της Αυστραλίας, κυρίως εξαιτίας του περιορισμού των γλωσσικών επικρατειών όπου χρησιμοποιείται η Ελληνική, είναι η συχνή παρέκκλιση από τη συμβατική νόρμα (σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας, κυρίως φωνολογία, προσωδία, μορφοσυντακτικό και λεξιλόγιο), η αλλαγή του γλωσσικού κώδικα, η προοδευτική εξασθένηση της εθνολέκτου και ο κρεολισμός της γλώσσας με κύριες εκφάνσεις του, τη λεξιπενία, την εκφραστική δυσκαμψία και τους νεολογισμούς, κυρίως ως αποτέλεσμα των εννοιολογικών (σημαντικών) μεταφορών από την Αγγλική.

Η νομοτυπική καταξίωση της Ελληνικής, ως μιας από τις εννέα κύριες γλώσσες διδασκαλίας στην Αυστραλία από το 1991, και η αναγνώρισή της από όλες τις Πολιτείες της χώρας, πλην της Κουσιλάνδης και της Τασμανίας, ως γλώσσας προτεραιότητας προς υποχρεωτική εκμάθηση στο κρατικό σύστημα, είχε θετικότερες συνέπειες, διότι ενίσχυσε τους δείκτες συγκράτησης και γλωσσικής σύγκλισης. Η αποδεκτικότητα όμως της Ελληνικής ως αναπόσπαστο μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος της αυστραλιανής κοινωνίας, επέτρεψε έμμεσα στους Έλληνες εποίκους να θεωρήσουν ως αυτόχρημα ασφαλή τη γλώσσα τους και δεν έλαβαν μεθοδευμένη μέριμνα για τη διατήρηση και την ανάπτυξή της. Συγκριμένα, σημειώθηκαν σοβαρές παρεκκλίσεις σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας, ιδιαίτερα στους χρήστες της δεύτερης και τρίτης γενιάς, με αποτέλεσμα να ξεπεράσουμε πλέον τους περιορισμούς της εθνολέκτου και να οδηγηθεί η γλώσσα σε κρεολισμό και υβριδισμό. Η σημερινή κατάσταση της Ελληνικής στην Αυστραλία, ιδιαίτερα σε Πολιτείες με χαλαρούς πληθυσμούς Ελλήνων εποίκων και στη Νέα Ζηλανδία, είναι δυνατόν να οδηγηθεί σε γλωσσική αναζωπύρωση αλλά και γλωσσική ανανέωση εφόσον λειτουργήσουν οι ενδεικνυόμενες προϋποθέσεις, που ήδη θίξαμε στο χώρο της γλωσσικής σύγκλισης.

Η Ελληνική ως «επικοινωνιακό» όργανο των μελών της δεύτερης και τρίτης γενιάς, επειδή λειτουργεί περιοδικά και μόνον συμβολικά, ήτοι για να εκδηλώσουν οι συνομιλητές εθνοτική ταυτότητα και κοινή καταγωγή, μαρτυρείται ως περιθωριοποιημένη, συρρικνωμένη εκφραστικά και σοβαρά αποχυμωμένη από την άποψη του λεξιλογίου, αδόκιμα αναλυτική από την άποψη του συντακτικού (κυριαρχεί αποκλειστικά η παρατακτική σύνταξη) και με σοβαρούς κλονισμούς του γλωσσικού σημείου, δηλαδή του συσχετισμού της έννοιας με τη μορφή της λέξης.

Η Ελληνική στην Αυστραλία διαμόρφωσε μια δική της **Εθνόλεκτο** (the stabilised substandard variety which is known and used by an ethnic community in a language contact situation under the influence of the dominant language) [η σταθερή, μη συμβατική ποιικι-

λία την οποία γνωρίζουν και χρησιμοποιούν τα μέλη μιας εθνοτικής ομάδας, σε ένα πολυγλωσσικό καθεστώς, υπό την επίδραση της κυρίαρχης γλώσσας] εξαιτίας της διγλωσσίας με την επίδραση της Αυστραλιανής Αγγλικής και του νέου περιβάλλοντος. Αποτέλεσμα της νόρμας που διαμορφώθηκε, ήταν να παρεισδύσουν δεκάδες λέξεις ως μεταφορές, ενώ εισήχθησαν και αρκετοί νεολογισμοί και σολοικισμοί. Ταυτόχρονα, μέσα στα πλαίσια της δυναμικής του διαπολιτισμού, επηρέασε και η Ελληνική την Αυστραλιανή. Για παράδειγμα, άγνωστες μέχρι την εποχή της ελληνικής εποίκησης λέξεις, εισήχθησαν στην Αυστραλιανή και ενσωματώθηκαν. Για παράδειγμα, οι λέξεις *φύλλο*, *φέτα*, *σπανακόπιτα*, *μπουζούκι*, *γλέντι*, *αγορά* κ.λ.π. υιοθετήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν καθολικά από τους Αγγλο-αυστραλούς. Ένας δικηγόρος στο Σύδνεϊ χαρακτήρισε ως *zorbais* τη νοτροπία του φίλου του σε αγγλόγλωσση εφημερίδα, ενώ η λέξη *ταραμάς* αντικατέστησε την αντίστοιχη *fishcavier* που χρησιμοποιούνταν. Η εθνόλεκτος δεν αποτελεί μια κρεολική μορφή της Ελληνικής και η διαμόρφωσή της δεν εξαρτάται πλέον από το καθεστώς της διγλωσσίας. Η μορφή της, που δεν επιτρέπει περαιτέρω συρρίκνωση, και το γεγονός ότι δεν εισρέουν συνεχώς νέες μεταφερόμενες λέξεις από την Αγγλική, δείχνει ότι η **ελληνική εθνόλεκτος** διαμορφώθηκε πριν από ογδόντα χρόνια στην Αυστραλία και έκτοτε παραμένει σταθερή, από την άποψη ότι αλλάζει όπως και οι άλλες ζωντανές γλώσσες. Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι οι όποιες αλλαγές δεν είναι αποτέλεσμα της επίδρασης της Αυστραλιανής, αλλά οικονομίας στην εκφορά και άρθρωση των ίδιων των Ελλήνων εποίκων. Επομένως, οι όποιες παρεκκλίσεις και περιορισμοί δεν διαμορφώνονται από την αγγλο-αυστραλιανή κοινωνία αλλά από την ελληνική παροικία. Για παράδειγμα, ενώ η λέξη μπότης (>ατημέλητος, αλήτης που προέρχεται από την Αγγλική το *bodze*) θεωρείται πλέον αναχρονιστική, παρωχημένη και είναι άγνωστη λέξη στους σύγχρονους Αγγλο-αυστραλούς, είναι στερεωμένη στην ελληνική εθνόλεκτο και χρησιμοποιείται από τα μέλη της παροικίας σχεδόν καθολικά.

Από την άποψη της εφαρμοσμένης γλωσσολογίας, οι κυριότερες αλλαγές και παρεκκλίσεις, που σημειώνονται στην Ελληνική των μαθητών και των γονέων τους, έχουν σχέση με τις φωνολογικές μεταφορές, τις λεξιλογικές μεταφορές, τις εννοιολογικές ή σημαντικές μεταφορές, τις μορφο-συντακτικές μεταφορές, τις προσωδιακές και τις διαπολιτιστικές μεταφορές, ενώ πολλοί μαθητές κατά τη διάρκεια της ομιλίας τους αλλάζουν το γλωσσικό κώδικα, ήτοι ενώ χρησιμοποιούν τη μία γλώσσα, μεταπηδούν στην άλλη για να επανέλθουν στην πρώτη. Το φαινόμενο του γλωσσικού κώδικα δεν ενδιαφέρει τους σκοπούς της έρευνας αυτής και δεν αναλύεται περαιτέρω.

Στο φωνολογικό τομέα, σημειώνεται σύγχυση των φωνηεντικών και συμφωνικών φωνημάτων που βρίσκονται σε στενή σχέση εκφοράς στις δύο γλώσσες. Συγκεκριμένα, τα ισόχρονα και ισοβαρή Ελληνικά φωνήεντα συγχύζονται προς τα ανισόχρονα και διαφορετικού βάρους εκφοράς φωνήεντα της Αυστραλιανής Αγγλικής. Πιο συγκεκριμένα, τα πέντε μόνο ελληνικά φωνηεντικά φωνήματα εκφέρονται από τους μαθητές της δεύτερης και τρίτης γενιάς με τουλάχιστον δώδεκα διαφορετικούς τρόπους και θέσεις εκφοράς της Αυστραλιανής. Ιδιαίτερα, σε περιπτώσεις μαθητών της δεύτερης και τρίτης γενιάς σημειώνονται σοβαρές μεταβολές και στη θέση και τον τρόπο της εκφοράς των συμφωνικών

φωνημάτων της Ελληνικής και πάλι εξαιτίας της επίδρασης της αυστραλιανής φωνητικής. Οι πλέον χαρακτηριστικές φωνολογικές παρεκκλίσεις της Ελληνικής στην ομιλία των μαθητών είναι οι εξής:

(1) Η αυξημένη δασύτητα στην εκφορά των άφωνων /κ/π/τ/ τρέπεται σε /p'/t'/k'/ σε όλες τις θέσεις, π.χ.

Ο **π'ατ'έρας** μου 'ιρθε απ'ό τ'ην Ελλάδα **αντί** ο πατέρας μου ήρθε από την Ελλάδα

(2) Το ουρανικό άφωνο /χ/ εκφέρεται ως ουρανικοφατνιακό /h/ της Αυστραλιανής:

Ήθαμε δικό μας εργοστάσιο **αντί** **ίχαμε** δικό μας εργοστάσιο

(3) Πολλοί μαθητές, ιδιαίτερα αυτοί των οποίων και οι δύο γονείς είναι αυστραλογεννημένοι, συγχύζουν τον τρόπο και τη διάρκεια της εκφοράς των φηνηντικών φωνημάτων της Ελληνικής. Η σύγχυση είναι μεγαλύτερη στο χαμηλό και ανοικτό φωνηεντικό φώνημα [α] και στα μεσαία και ημι-ανοικτά φωνήματα [ε] και [ο]. Τα υψηλά και κλειστά φωνήματα επί του παρόντος [ι] [υ] δεν επηρεάζονται. Για παράδειγμα,

το **περάδειγμα** αυτό δεν με **ενδιεφέρει** αντί το **παράδειγμα** αυτό δεν με **ενδιαφέρει**

(4) Ορισμένοι μαθητές, ιδιαίτερα αυτοί που προέρχονται από διεθνικούς γάμους, και τους διακρίνει περιορισμένη απόδοση, τείνουν να στενεύουν το χώρο και τον τρόπο της εκφοράς των συμφωνικών φωνημάτων, εξαιτίας του ότι τα ελληνικά σύμφωνα παρουσιάζονται ανισόχρονα και ελαστικά στην άρθρωση σε αντίθεση με τα σύμφωνα της Αυστραλιανής που είναι σταθερά και ισόχρονα. Για παράδειγμα,

π'ιντ' ρεύτ'ηκ'α τ'ην 'περασμένη Κ'υριακ'ή αντί **παντρεύτηκα την περασμένη Κυριακή**.

(5) Η σύγχυση της φωνολογικής εκφοράς έχει ως αποτέλεσμα αρκετοί μαθητές να γράφουν φωνολογικά επηρεασμένοι από τη φωνητική της Αυστραλιανής, για παράδειγμα

κουραζόμενος αντί του **κουρασμένος**, **ηλεκτρικιές** αντί του **ηλεκτρικές**, **χίερι** αντί του **χέρι**

ελεκτρικές αντί **ηλεκτρικές**

τελέφωνο αντί **τηλέφωνο**

Η μεταφορά προσαρμοσμένων και απροσάρμοστων στο ελληνικό τυπολογικό λέξεων από την Αυστραλιανή, είναι ο ευρύτερος χώρος μεταφορών. Αν και οι Ελλαδογεννημένοι έποικοι μεταφέρουν επίσης από την Αυστραλιανή, ο αριθμός των μεταφορών αυτών που ενσωματώθηκαν στο ελληνικό λεξικό, και σε ορισμένες περιπτώσεις αντικατέστησαν τις αντίστοιχες ελληνικές (πχ. *φορίζα*, *γιούνιο*, *μπόσης*, *μπασκέτα*, *μαρκέτα*, *βίξιτα*) δεν ξεπερνά τις διακόσιες. Όλες ανεξαιρέτως οι προσαρμοσμένες λέξεις είναι συντομότερες από τις αντίστοιχες της Ελληνικής και διαθέτουν περισσότερο απλοποιημένα και εύρυθμα συμφωνικά συμπλέγματα. Το λεξιλόγιο, με το να διαθέτει τη ρευστότερη δομή, είναι η πλέον επιρρεπής πηγή μεταφοράς από τους μαθητές που είναι περισσότερο εύρωστο σε μεταφορές μεταξύ μαθητών που παρακολουθούν τα ελληνόγλωσσα προγράμματα. Το περισσότερο εύχρηστο μέρος του λόγου που μεταφέρεται από την Αυστραλιανή είναι το ουσιαστικό για να ακολουθήσει το ρήμα, εξαιτίας της μορφολογικής και εννοιολογικής τους πρακτικότητας, παρά της γραμματικής και τυπολογικής τους φύσης. Άλλα μέρη του λόγου που μεταφέρονται από την Αυστραλιανή είναι επιρρήματα, επίθετα, σύνδεσμοι αλλά και διαλεκτικά ση-

μεία (discourse markers). Πολλά σύντομα στην οικονομία της εκφοράς προσαρμοσμένα ουσιαστικά έχουν γίνει κοινώς αποδεκτά από όλους τους Έλληνες και από τα παιδιά τους δεύτερης και τρίτης γενιάς, για παράδειγμα: η «στόφα» < stove, «κάρο» < car, «γουνέντζα» < wage μεταφέρονται καθολικώς, ενώ άλλα ονόματα όπως «φρίζα» < freezer, «μπασκέτα» < basket, «γιάρι» < yard, «φλόρι» < floor και «μπόσης» < boss παρουσιάζουν υψηλή συχνότητα χρήσης. Η έρευνα, στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών», έδειξε ότι τα κοινωνικά και οικονομικά προσωπικά χαρακτηριστικά των μαθητών (φύλο, ηλικία, τόπος προέλευσης, διάρκεια εποίησης, απόσταση από τις ελληνικές γλωσσικές νησίδες), με εξαίρεση την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση των γονέων, δεν επηρέασαν το βαθμό και την έκταση των λεξιλογικών μεταφορών, πέρα από το βαθμό της γλωσσικής κατάρτισης στην Ελληνική. Βέβαια σε ορισμένες περιπτώσεις, η μεταφορά από την Αυστραλιανή είναι αναγκαία, (α) ιδιαίτερα με τα επαγγελματικά θηλυκά, είτε διότι δεν έχει κρατήσει η αδόκιμη χρήση μιας λέξης, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της λέξης «μπόσεννα» < **female boss**, (αφεντικίνα, γερουσιάστρια, βουλευτριά, γιάτρινα κλπ.), (β) διότι η σχετική λέξη στην Ελληνική δεν χρησιμοποιήθηκε στο λεξιλογικό ρεπερτόριο των γονέων, για παράδειγμα, η λέξη **shower** αντί της λέξης «ντους», δεν λειτουργούσε ούτε και για τους Ελλαδογεννημένους στη δεκαετία του 1950, και, τέλος, (γ) διότι η ελληνική λέξη έχει φωνητική ομοιότητα με προσβλητική ή εναντιωματική σημασίας λέξη της Αυστραλιανής, για παράδειγμα, η λέξη trap = παγίδα) χρησιμοποιείται περισσότερο αντί της Ελληνικής /φάκα/ η οποία στην Αγγλική υπονοεί λέξη που προσβάλλει.

Η συνειδητή προσπάθεια των μαθητών να κρατήσουν τις δύο γλώσσες μακριά τη μία από την άλλη και να αποφύγουν τις λεξιλογικές μεταφορές από την Αυστραλιανή, οδηγεί στη μεταφορά της σημαντικής/έννοιας της λέξης, μειώνοντας τις λεξιλογικές μεταφορές.

...μας **πήραν** φωτογραφίες... αντί του μας **έβγαλαν** φωτογραφίες

Ωστόσο, οι εννοιολογικές μεταφορές από την Αυστραλιανή είναι οι πλέον συχνές παρεκκλίσεις στην ομιλία των μαθητών της δεύτερης και τρίτης γενιάς. Η μεταφορά μόνον της έννοιας από την Αυστραλιανή σε μορφή νεολογισμών και συντακτικών εκτροπών γίνεται περισσότερο εμφανής σε αφηγήσεις μεγάλου μήκους, ιδιαίτερα όταν αυτές απαιτούν τη χρήση αφηρημένων ουσιαστικών και επιρρηματικών προτάσεων. Σε περιπτώσεις που οι μαθητές έχουν υψηλή επάρκεια στην Ελληνική, μεταφράζουν κατά λέξη από την Αγγλική. Για παράδειγμα,

σήμερα μαρτύρησα ένα τρομακτικό επεισόδιο [Today I witnessed a horrific incident]

ή

σ' αυτήν την παράγραφο θα ήθελα να γοητεύσω την προσοχή σας [In this paragraph I would like to attract your attention]

Αν και το μορφοσυντακτικό των Ελλαδογεννημένων Ελλήνων δεν έχει επηρεασθεί σημαντικά, με εξαίρεση τα αρχαιόκλιτα ουσιαστικά και επίθετα, τα παιδιά τους μεταφέρουν συντακτικά συντάγματα της Αυστραλιανής στην Ελληνική, με αποτέλεσμα να προκαλούνται συντακτικές εκτροπές και σολοικισμοί.

Η Αυστραλία **αποτελεί** [αποτελείται] από 19 εκατομμύρια

Χρειάζω [χρειάζομαι] τρία δολάρια

Πάντρεψε [παντρεύτηκε] τον Γιώργο

Ιδιαίτερες δυσκολίες σημειώνονται με τα ονόματα εκείνα που δε διατηρούν τις προσαρμοσμένες καταλήξεις της δημοτικής, για παράδειγμα,

οι ασθενές ή οι ασθενοί αντί του σωστού τύπου **ασθενείς**.

Τα προβλήματα στους φωνολογικούς μηχανισμούς της γλώσσας είναι τα σοβαρότερα στους μαθητές της τρίτης γενιάς, ενώ τα λεξιλογικά και τα μορφοσυντακτικά εντονότερα στους μαθητές της δεύτερης γενιάς. Χαρακτηριστικά της φωνολογίας είναι η αλλοίωση της θέσης και του τόνου της εκφοράς, η σύγχυση των φωνημάτων, η απώλεια της αίσθησης του ισοβαρούς των ελληνικών φωνημάτων και του ανισοβαρούς των ελληνικών συμφώνων, ο προσωδιακός παρατονισμός και η σύγχυση των διαφωνηματικών μηχανισμών της Αγγλικής και της Ελληνικής.

Από την άποψη του μορφοσυντακτικού, σημειώνονται συχνότερα προβλήματα που έχουν άμεση σχέση με τις εννοιολογικές ή σημαντικές μεταφορές (semantic transferences), δηλαδή τις μεταφορές της έννοιας μόνον από την κυρίαρχη και μητρική τους αγγλική γλώσσα. Η τάση αυτή της μεταφοράς της έννοιας έχει ως αποτέλεσμα να μεταφράζεται η συντακτική λεκτική σειρά (word order) στην Ελληνική. Έτσι προκαλείται σύγχυση και δυσκολία στη χρήση των χρονικών προτάσεων, για παράδειγμα, «μετά που πήγα στο σχολείο...» αντί του ορθότερου «όταν πήγα στο σχολείο». Η προσφυγή στην αναλυτική σύνταξη, οδηγεί στην κυριαρχία της αιτιατικής πτώσης με εμπρόθετο προσδιορισμό, και στην κατάλυση της γενικής με κτητική έννοια, για παράδειγμα, **πήγαμε στο σχολείο από τον φίλο μου** (στο σχολείο του φίλου μου), ή το αυτοκίνητο από τον φίλο μου (του φίλου μου). Τα αποθετικά ρήματα ενεργοποιούνται (**χρειάζω** αντί του **χρειάζομαι**, **αισθάνω** αντί του **αισθάνομαι**), τα παθητικά χρησιμοποιούνται με ενεργητική διάθεση, όπως για παράδειγμα **πάντρεψε η Μαρία τον Κώστα** αντί του **παντρεύτηκε**, τα απρόσωπα ρήματα χρησιμοποιούνται ως προσωπικά, **εσύ πρέπει να έρθεις**, η χρήση επιρρημάτων στην αρχή της πρότασης, για παράδειγμα, **κιόλας πήγαμε στην Κρήτη**.

Η κατάσταση επιδεινώνεται σοβαρότερα με τη σύγχυση στο χώρο της μορφολογίας, διότι δημιουργούνται πληθώρα επίπλαστων τύπων, σολοικισμοί, αδόκιμοι τύποι, τυπολογικές εκτροπές, ιδιαίτερα με τα σιγμόληκτα αρχαιοκλιτα επίθετα σε -ης (σαφής), με τα αρχαιοκλιτα θηλυκά σε -ος (η μέθοδος), στη χρήση των επιθετικών μετοχών της ενεργητικής φωνής, για παράδειγμα, η ενδιαφέρων είδηση

Σε αναλογία προς τη σύνταξη της Αυστραλιανής, υπάρχει η τάση να εκκρουσθεί το οριστικό άρθρο. Η έκκρουση ή κώφωση του οριστικού άρθρου συναντάται συχνότερα σε διαλόγους μακρότερης διάρκειας, που απαιτούν κάποια προσπάθεια προσχεδιασμού. Η αγγλική σύνταξη επικρατεί κυρίως στο σχηματισμό των αρνητικών προτάσεων. Για παράδειγμα,

καμία άλλη χριστιανική γιορτή έχει την ίδια θέση με το Πάσχα αντί **καμία άλλη χριστιανική γιορτή δεν έχει την ίδια θέση με το Πάσχα**.

Παρά την αλλοτροπική επίδραση της Αυστραλιανής στην Ελληνική σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας, οι ελληνικής καταγωγής μαθητές συνεχίζουν να χρησιμοποιούν την Ελληνική. Ο βαθμός και η έκταση της επίδρασης εξαρτώνται από το μέγεθος της αφήγησης, το θέ-

μα της συζήτησης και τις σχέσεις των συνομιλητών. Απλές συζητήσεις με θέμα την καθημερινότητα, που απαιτούν παρατακτική σύνταξη, απλό λεξιλόγιο και δεν προϋποθέτουν ιδιαίτερη προσπάθεια από πλευράς του ομιλητή, συνήθως είναι απαλλαγμένες από τις μεταφορές και τις γλωσσικές παρεκκλίσεις. Αντίθετα, οι αφηγήσεις που απαιτούν υποτακτική σύνταξη, με χρονικές και υποθετικές προτάσεις και εξαναγκάζουν τον ομιλητή να καταβάλλει ιδιαίτερη προσπάθεια, σημειώνονται σοβαρές πολλαπλές μεταφορές, αλλαγή του γλωσσικού κώδικα, ακόμη και διακοπή της επικοινωνίας (communication breakdown), με την απώλεια του γλωσσικού σημείου. Σημειώνεται επίσης, ότι οι μαθητές της δεύτερης και τρίτης γενιάς, όταν συνομιλούν, έχουν την τάση να επιχειρούν να μιμηθούν τη γλωσσική ποιότητα και το ύφος του συνομιλητή τους. Ακόμη και σε περιπτώσεις γραπτού λόγου και συγκεκριμένου κειμένου, βρέθηκε ότι οι μαθητές επηρεάζονται βαθιά από το ύφος, τη μορφολογία και τη σύνταξη του κειμένου και του συγγραφέα. Η μαθησιακή αυτή ροπή αυξάνει το ρόλο και την ευθύνη των γονέων, των συγγραφέων βιβλίων διδασκαλίας, των ραδιοεκφωνητών και των δημοσιογράφων, διότι αποτελούν γλωσσικά μοντέλα για τους μαθητές και τους δημιουργούν γλωσσική συνείδηση.

Συμπερασματικά, μπορεί να υποστηριχθεί ότι η Ελληνική λειτουργεί ως δυναμικό φαινόμενο στην Αυστραλία, με την έννοια ότι βρίσκεται σε διαρκή μετάλλαξη και μεταβολή. Η παρούσα κατάσταση της ακόμη διατηρείται συντακτικά και μορφολογικά ρωμαλέα με σταθερότητα και αποδεκτικότητα από τη βάση. Η διαπολιτιστική προσαρμογή των Ελλήνων στο πολυπολιτιστικό περιβάλλον της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας, οδήγησε στη δημιουργία της εθνολέκτου, ενώ και η Ελληνική επηρέασε αισθητά την Αυστραλιανή Αγγλική σε θέματα γαστρικής οικονομίας και διασκέδασης.

Συνοψίζοντας την προηγηθείσα ανάλυση και ερμηνεύοντας τα δεδομένα, σημειώνεται ότι αποτελούν απειλή για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση των παιδιών της Αυστραλίας (α) ο υψηλός βαθμός των εξωγαμιών, διότι αποδυναμώνεται η ισχυρότερη γλωσσική επικράτεια διατήρησης της Ελληνικής στην Αυστραλία, δηλαδή η οικογένεια, (β) η οικουμενική διάθεση της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας η οποία δείχνοντας έντονα σημεία απειθοποίησης της, επιχειρεί την καθιέρωση της Αυστραλιανής στο τελετουργικό και ως μέσου γενικότερης επικοινωνίας, (γ) η εκστρατεία των ελληνικών εφημερίδων να υιοθετήσουν Αυστραλόγλωσσα ένθετα απευθυνόμενα στη δεύτερη και τρίτη γενεά, (δ) η τάση αποδοχής της Αυστραλιανής από τη δεύτερη γενεά ως μέσου επικοινωνίας με την πρώτη γενεά, διότι νιώθουν ότι οι όποιες γλωσσικές δυσκολίες στην Ελληνική ενδεχομένως να στερούν την ευκαιρία να αναρριχηθούν στην κοινοτική εξουσία και (ε) η σωβινιστική υπερεπάργεια που νιώθουν οι μονόγλωσσοι Αυστραλοί χρησιμοποιώντας την Αυστραλιανή.

Αποτελεί αρχή της κοινωνιογλωσσολογίας ότι χρησιμοποιώντας το παρόν εξηγούμε το γλωσσικό παρελθόν και ενδεχομένως ανιχνεύουμε το μέλλον. Κυριαρχεί επίσης η άποψη ότι όλες οι τάσεις οι οποίες αποφασίζουν τη γλωσσική αλλαγή στο σήμερα (συγχρονικά), ισχυαν και στο παρελθόν και ενδεχομένως θα ισχύουν και στο μέλλον. Οι αλλαγές σε μια γλώσσα συντελούνται για λόγους εσωτερικούς (μεταβολές των γλωσσικών συστημάτων που υπαγορεύει η ίδια η φύση της γλώσσας, π.χ. οικονομία και ευκολία στην εκφορά μιας λέξης, αντικατάσταση της συνθετικής μορφής της σύνταξης με αναλυτική) και εξωτερι-

κούς (κοινωνικο-οικονομικοί λόγοι, ψυχολογικοί, ιστορικοί και πολιτικοί).

Οι εξωτερικοί παράγοντες επηρεάζουν κατά κύριο λόγο τη συμπεριφορά του ατόμου και είναι υπεύθυνοι για τις αλλαγές που σημειώνονται. Ωστόσο, παρατηρούνται μεταβολές και στα γλωσσικά συστήματα χωρίς την επίδραση των εξωτερικών αυτών παραγόντων. Μια συγκεκριμένη γλώσσα αλλάζει εσωτερικά γιατί αυτό υπαγορεύει η κληρονομημένη φύση των γλωσσικών της συστημάτων. Επομένως, μια παροιμία ή ένας λαός μπορεί να ελέγξει μόνον τους εξωγλωσσικούς παράγοντες και να διατηρήσει ή να αποβάλλει τη γλώσσα του μέχρι ενός σημείου. Έτσι, ενώ η γλωσσική αλλαγή είναι αναπόφευκτη, ο βαθμός και η έκταση των μεταβολών ουσιαστικά εξαρτώνται από τους εξής παράγοντες:

1. Από τις οργανωμένες ενδοκοινωνικές δυνάμεις οι οποίες και μπορούν να ελέγξουν το βαθμό της γλωσσικής απόκλισης από την Ελληνική (σύνθεση οικογένειας, μονόγλωσσοι-δίγλωσσοι γονείς, ποσοστό διεθνικών γάμων, πολιτική οργάνωση και εκπαιδευτικό πρόγραμμα της παροιμίας).
2. Από τους ψυχολογικούς παράγοντες που διαστέλλουν το εθνικό συναίσθημα, προδιαθέτουν τη νοοτροπία και τη γλωσσική συμπεριφορά, αξιολογούν το κύρος της μητρικής γλώσσας και υπαγορεύουν το επίπεδο και την ποιότητα του λόγου.
3. Από την ποιότητα, την κατεύθυνση και την ανεκτικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος στο οποίο είναι ενταγμένοι οι χρήστες της γλώσσας,
4. Από τους κοινωνικο-οικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν τα γλωσσικά κυκλώματα του ατόμου (επιφάνεια κοινωνική, οικονομική κατάσταση), κ.ά., και
5. Από τη γλωσσική ορθότητα και το σεβασμό στη συντακτική, εκφραστική και τυπολογική δομή της Ελληνικής, όπως αυτή μεθοδεύεται από τα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης των ελληνικών παροιμιών, τα οποία επέχουν θέση λαϊκών σχολείων, και τα οποία προσφέρουν στο ακροαματικό και αναγνωστικό τους κοινό οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα σε καθημερινή βάση και συντελούν στη διαμόρφωση της γλωσσικής συνείδησης.